

УРИД ХЭЛЭГДЭХЭ ҮГЭ

Мүнөө сагта буряад араднай түрэл хэлээ, соёлоо, уг гарбалаа, ёһо заншалаа шадал соогоо хүгжөөхые оролдоно. Буряад хэлэ хургуулида зааха, залуу үетэнөө түрэл хэлээрээ хөөрэлдэжэ хургаха гэхэ мэтын тон шухала зорилгонууд гүрэн түрын хэмжээндэ зүбшэгдэдэг болонхой.

Сагаа нарын хайндэрэй үедэ Буряад орондомнай эгээл сэбэр Дангина басагад, бар хүсэтэй Баатар хүбүүд шэлэгдэдэг. Иимэ харалга-мүрысөөн Буряад орондо 1990 онһоо үнгэргэгдэнэ. Буряад Уласай соёлой, хуралсалай болон эрдэм ухаанай яамануудай, Арадай уран бүтээлэй түбэй аша оролдолгоор хайхан энэ хэмжээ ябуулга эхи абаһан түүхэтэй. Энэ харалган имагтал ургажа ябаһан залуушуулаа элинсэг хулинсагуудайнгаа энэ болотор сахижа ябаһан ёһо заншалда, жэнхэни буряад хэлэндэ хабаадуулха, зүгөөр дууша, хатарша бэлигтэй бэрхэ үхибүүдые элирүүлхэ, хүмүүжүлхэ гэхэн гүнзэгы удхатай хэрэг мүн болоно.

Аяар 25-дахи жэлээ эмхидхэгдэжэ байһан энэ ехэ харалга-мүрысөөндэ Буряад ороноймнай хэды олон хүбүүд, басагад бэлиг шадабарияа мүлин хабаадажа, ажабайдалайнгаа үргэн харгыда гараа гээшэб. Тэдэнэй олонхинь

ажабайдалдаа амжалтатай, зориг эрмэлзэлтэй, түрүү хүнүүд болонхой. Жэшэнь: Лариса Батуевна Будожанова 1990 оной түрүүшын харалганда хабаадажа, «Дангина» нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Мүнөө Лариса Батуевна гүн ухаанай эрдэмэй кандидат, БГУ-гай багша, «Эдир Дангина-1998» Эржена Даши-Доржиевна Биликтуева улаан дипломор Санкт-Петербургын Гүрэнэй Полярна Академи дүүргээд, удаань Франциин Версаль хотын Экономикын университедэй магистратура эрхимээр дүүргэжэ, тиин эрдэмэй кандидатай диссертаци хамгаалһанайнгаа удаа Бельгийн ниислэл Брюссель хотодо хүдэлнэ. «Эдир Дангина-2000», мүнөө Буряад Уласай габыята жүжэгшэн Имин Цыдендамбаева, дэлхэй дүүрэн суутай Дю Солей циркын шоу-нааданда хабаадалсана.

Жэлһээ жэлдэ мүрысөөн харагшадайнгаа дунда хайшаагдан, улам үндэр хэмжээндэ гаранхай. Хабаадагшадшые олошороо. Үбэр Байгалай хизаарай Агын, Эрхүү можын Усть-Ордын буряад тойрогуудһаа зохидхон сэбэр басагад, шамбай шадалтай хүбүүд Улан-Үдэдэ дүй дүршэлөө, ухаан бодолоо, баян буряад хэлээ буялалдан андалдахаяа ерэнэд. «Саг сагаараа,

сахилза хүхөөрөө» гэдэгтэл даабаринуудай шэнэ маягаар, өөрсэ удхатайгаар зохёогдон хубилгадахань зүгөөрөө.

Саашадаашые «Баатар. Дангина» гэхэн гаршаг доро үнгэргэгдэдэг энэ мүрысөөмнай ургажа ябаа улаан бургаанадаа зүб мүрөөр үндылгэхэ хэрэгтэ онсо нүлөөтэй үлэхэнэ дамжаггүй.

ЛАРИСА БУДАЖАПОВА

Хэжэнгын аймаг

1990
ДАНГИНА – 1990

Сагаан хараар! Сагаалганаар!
Сасаг сагаан залаатай,
Саяан уула хүбөөтэй,
Түби дээрэ алдартай,
Тунгалаг Байгал далайтай
Буряад найхан оронойнгоо
Бүхы арад түмэниие –
Арюун сагаан хадагаа дэлгээжэ,
Амаршалнаб Танаа, Мэндээ!

Тураасгайн тунгалаг уһан,
Тудхалта үндэр хада,
Талын үнгын сэсэгүүд,
Түрэл нютаг Могсохом.

Хориин арбан нэгэн эсэгийн
Бодонгууд угай
Будажабай Бата-Далайн,
Гурбан хүхэ мэнгэтэй,
Ууган үри Лариса гээшэб.

Алан-Гуаһаа эхитэй
Арюухан дангина басагадтай
Буряад найхан оромнай!
Бабжа Барасһаа эхитэй
Баатар мэргэн хүбүүдтэй
Буряад найхан оромнай!

Булагай уһандал,
Бурьялма бэлигтэй,
Буряадайм хүбүүд, басагад,
Барандаа сугларан хамтаржа,
Буряадхан ороноо магтаял!

ЭДИР ГЭСЭР – 1993

*Туургата буряад-монголиуд,
Тулгатнай гал дүлэтээ хаяа?
Түүхын ялхинуудаар бүншэхэдөө
Тэргынтнай гол зандаа хаяа?
Сагаан нараар, сайхан найраар!
Хонгор найхан Хориин аймагнааб
Морин жэлтэйб,*

4 ногоон мэнгэтэйб.

*Тура үндэр хадамнай –
Торгон хүбөө хойморнай.
Түргөөр урдаһан Үдэмнай,
Түрэл тоонто Буламнай
Богдо гэгээнэй найжалһан*

*Булган хангай дайдатайл.
Арбан хоёр обоогоо
Ахалан хуудаг шүтөөнтэйл.
Дүн сагаан Жанчиб шодонтой
Даша-Дондог уулая
Жэл бүхэндэ тахижа,
Жэгдэ амгалан хуунабди.
Буурай түүхэтэ Буряадтаа
Буян, хэшэг үрэлнэб.
Жэнхэни заншалаа нэргээжэ,
Жэгүүр ходоор хүсэтэй,
нэрэтэй, түрэтэй ябахамнай
Болтогой!*

ДАНГИНА – 1993

*Анха урдынгаа ёһо заншалаар
Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Амаршалнаб Буряадни!
Гүн сэдхэлэйнгээ оёорһоо
Таанадтаа үрэнэб:
Баян дээрээ баян боложо,
Буян дээрээ буян нэмэжэ,
Элүүр энхэ, ута наһатай,
Үбиэ зоболон мэдэнгүй,
Дүүрэн жаргалтай,
Тэгшэ тэнюун хуугаарайт!*

ЗОЛТО АЮРОВ

Хориин аймаг

Золто Аюров – первый справа

ЕКАТЕРИНА БАДМАЕВА

Хурамхаанай аймаг

БАИР ЦЫДЕНОВ

Ивалгын аймаг

1994

ГЭСЭР – 1994

Амар мэндэ! Би хадаа: буурай холын сагта
Байгал далайн эрбээр
Эрээн гутаарай нүхэнхөө олдон,
Эрхүүхээ наашаа дабхиһан,
Эхирэд буряад гарбалтай,
Шонын эшээнхээ олдohon,
Шоно баян омогтой,
Хамниганһаа гараһан,
Хамнай гэжэ хүхүүртын,
Обоо, субаргаар олон,
Оронго нютагаар хуудалтай,
Янгаажин дасанай жиндаг –
Янгар хасагуудай удам,
Бишэн жэлтэй, Баяр нэрэтэй
Дамбын Александрын хүбүүн гээшэб.
Хүгжэм дуунда абьяастайб,
Хүн-оркестр нэрэтэйб:
Иочин, чанза, морин хуур.
Баян, гитара, синтезатор...
Аялга тааруулнаб, зохёоноб,
Челентаны итальянаар дууланаб.
Уг гарбални гэбэл, уулын хушадал хархайнал:
Дамба - Балданай - Аюшин - Цыдэнэй - Запханай
- нэржийн Жарбын - Гунэйн Дунай - Дунуудай
Хамнай Шонын - нэргэлдэйн Зонхиин
Эхирэдэй Боронууд Эхын,
Гур Буридайн Барга Баатарай,
Бата Эзэн Хаанай,
Судодаани Хаанай - Бодогаалийн изагуурай.
Янгаажан хасагуудай дуун:
Ялагархан дэлэстэй илдашан хээр
Янгаажан харуулын унаган юм.
Яагаашье досомни уйдхартай байна,
Яаралтай мэндием хүргөөрэй дөө.
Хүхэ мүнхэ тэнгэрийн харьяатан
Хүн түрэлтэнэй дунда
Хүгжэлтэтэй ябахамнай болтогой!

ДАНГИНА – 1994

*Амар сайн! Сагаан хараар!
Гушан гурбан гулбайн
Гурбан ехэ Яруунын баруун хилэдэ,
Энхэргэн доботой, элдин талатай,
Арюун хайхан хангалтай,
Дүрбэн тэгшэ туужсатай,
Дүхэриглэн мүрэтэй,
Долгилоошо мүрэтэй,
Донгодоошо шубуудтай,
Хабтагай үргэн таряалантай,
Хоёр нуга сабишалантай,
Нуураар дүүрэн загаһатай,
Хүбшөөр дүүрэн ангуудтай,
Найман тээшээ харгытай,
Найр зугаа элбэгтэй,
Мужыха нютаг оршодог.
Энэ хайхан тоонто нютагтаа
Эртэ урда сагнаа хойшо
Элинсэг хулинсагуудни
Табан хушуу мал үдхэжэ,
Хоёр хошоо хүүгэдые үргэжэ,
Дүрбэн тэгшэ жаргал эдлэжэ
нууһан түүхэтэй.
Аяын ехэ холые дабажа,
Наранай гараха зүгһөө
Үдэ хатан урдажа,
Улаан үглөө буужа,
Эхэ Буряадайнгаа ажалиша, малиша таанадые
Гаража ерэнэн нохой жэлээр амаршалаад,
Булагай уһандал булангир үгы,
Бугын нюдэндэл бури үгы,
Эхын энхэрэлдэл энэрхы зөөлэн,
Эртын манандал үнжэсэн сагаахан сэдхэлтэй,
Унахагүй сэргэтэй, унтархагүй галтай,
Дууһахагүй гуламтатай
Дундаршагүй жаргалтай
Ябахыетнай үрэнэб!*

ГУНСЫМА ТУДУПОВА

Яруунын аймаг

БЕРА СОКТОЕВА

Түнхэнэй аймаг

Победительницы прошлых лет. 2000 г.
Вера Соктоева – в центре

БУЯНТО БИЛИКТУЕВ

Хурамхаанай аймаг

1996
ДАНГИНА – 1996

*Амар мэндэ, арад зомни! Холын Түнхэн нютагһаа
Сагаан һараар, Сагаалганаар амаршалнаб!
Буюнтнай булаг мэтэ дэлгэржэ,
Хайратнай адис- аришаан боложо,
Һүн сагаан эдеэнтнай
Хүнэг һабаартнай дүүрэжэ,
Сагаан эдеэгээ бэлдэжэ,
Бэетнэй бэхи боложо,
Наһантнай ута болог.
Мүнгэн шэнги мүнхэржэ,
Ажабайдалтнай алтан шэнги сасаржа байг!
Табан хушуу малтнай
Тала губишетнай бүрхөөжэ,
Хотоорооо дүүрэн малтай боложо,
Хоймороороо дүүрэн үхибүүдтэй боложо,
Дүүрэн буян хэшэгтэй,
Удаан жаргал эдлэжэ,
Үнэр баян нуухатнай болтогой!*

1997
**ЭДИР БААТАР – 1997
БААТАР – 2000**

*Бархан хадынгаа хаяа түшэһэн
Баргажан голой эрьедэ оршодог
Хурамхаан зоной бултанһаа
Сагаан һарын амар мэндэ!
Баян зүрхэнэйм баяр мэндэ!
Дүрбэн хизаар, найман зүгһөө
Дүрьед ерэн таанадтаа
Доро дохин, шигээжэ хүсэхэ байнаб.
Энэ мұрысөөндэ эрхимээр хабаадажа,
Булихатнай болтогой!*

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

ЭДИР ДАНГИНА – 1997

*Сэсэрлиг Буряад ороноймнай
Урда захада оршодог,
Хүгтэй хаанай хормойдо,
Сүхэ голой эрьедэ
Түбхинэн ажаһуудаг
Амгалан байдалтай
Алтай нютагһаа хонгор тэнюун мэндэ
Хүргэжэ, зорижо ерэбэлби.
Хүндэтэ хүгшэд, үбгэд
Сарюун, дорюун басагад, хүбүүд!
Сагаан һарын мэндые асарһандаа
тандаа жаргалтайб!
Сээжэнтэй сэлмэг тэнгэридэл
Сэнгэлэн байһай!
Дуунтнай дэлгэрһэн булагтал
Арюун байһай!
Хуби заяантнай Байгал шэнги
Тэнюун байһай!
Сагаан һарада, сагаан эдээн дэлгэрэг!*

*Биш бэлигтэй, дүүрэн хэшэгтэй
Саяан үндэр уулын оройдо
Алтан шаргал наранай гэрэл
татаһан мэтэ
Сэсэгтэ һайхан дэлхэй дээрэ
Найман үнгын сэсэг
дэлгэрһэн мэтэ
Эжы абынгаа нютагта
Энхэ һайхан жаргажа
һуухатнай болтогой!
Дура буляамаар дангинанартал
Һайхан үрээл тогтооноб.
Наранай элиэ түяаһаа,
Ургаһан сэсэг мэтэ һалбаржа,
Наартай гоёор, огторгойн одон
мэтэ яларжа
Ябахатнай болтогой!*

ЕЛЕНА ЗАНДАНОВА

Хяагтын аймаг

САЯН БУДАЕВ

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

СЭСЭГ ДАШИНАМЖИЛОВА

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

БААТАР – 1997

Саян уулын араар,
Сагаан үүлэн дор,
Саһаар бурган байхан,
Салдяа талам найхан.
Сарюун Буряад орондом
Сагаан нарын амар мэндэ!
Аатархан, аатархан дэлхэй дээрэ
Ардагхан морид байхал байха.
Арадхан, арадхан дайдадамнай
Гэсэрхэн баатарнууд байхал байха.
Гэрэлтэ найхан Буряад орондомнай
Баатар хүбүүд, дангина басагадууд
түрээжэл байхань болтогой!

ДАНГИНА – 1997

Амар мэндээ!
Та бүгэдэндэ хүндэтэ нютагаархид
Ута наһатай, удаан жаргалтай
Урма зоригтой нуухыетнай
Үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб!
Сэбэр найхан дангинарнуудтаа хэлэхэ болоо наа:
Ахатандаа баяр хүргэжэ,
Дүүнэрээ эрхэлүүлжэ,
Нүхэдөөрөө омогорхожо,
Буряад ороноо суурхуулжа ябахыетнай зориноб!

ЭДИР БААТАР – 1998 БААТАР – 2002

Сагаалганай хайндэрөөр!
Сарюун нүхэд, мэндэ амар!
Угайнгаа заншалта хайндэрөөр
Улад зон таанадаа амаршалнаб!
Нүхэд минии үетэн,
Аха зах аба эжсынэр!
Таатай гоёор амарангаа
Танилсагты намтайгаа:
Түүрэн хөөрээжэ

үгэхүү намтараа
Баабаймни балиар бага наһанһаа
буруу зүбье зааһан юм.
Дүүрэн арбан хоёр наһатай,
Долоодохи ангиин нурагша
Хүнэй доро ороогүй,
Дэмы ааша гаргаагүй,
Жэнхэни хайн нуудалтай,
Жаргалтай бүлэдэ түрэнһэнби.
Ая гангын хангалтай
Алдар сууда гараһан
Алтай нютагай хүбүүнби.
Абамни хүдөө ажыхын түрүү
ажалиа юм.

Эжымни алдарт нэрэтэй
багша юм.
Аха, дүү хүбүүн хоёртойгоо
Анда нүхэдтэл эбтэйбди.
Уг удамаа ургэлжэлүүлхэ
үүргэтэйбди.
Хүгтэй Хаан хададаа (обоодоо)
Хэтэ үеһөө мүргэжэ,
Малиа дархашуул бураад
Минии элинсэг хулинсагууд.
(Уг гарбалаа тоолоно).
Би хадаа баруун гараа далайгаад,
Зүүн хүлөө дэбһээд,
1985 оной ааяма халуун зунай үдэр

Үхэр жсэлдэ,
зургаан сагаан мэнгэтэй
Гурбан хүбүүдэй түшээжэ ябаха
Найдалтайхан ахатай,
дахуулха дүүтэй
Тэбхин бэхи байдалтай гэр бүлын
дундахи хүбүүннь Боря гээшэб.
Эжы абын буянгаар хүн
боложсо ябаа хадаа
Эсэгын нэрэ нэрлүүлхэ
эрэ болохо хүсэлтэйб.
Шандааһа шадалаараа шангахан
Шандашье хүртээжэ болохоб.
Арай ядаруу бэшэлби
Алишье талаараа бэрхэхэнби.
Ардаг моридые нургахаб,
Алдар суудашье хүртэхэб.
Барилдаанда багаһаа
Бата бэхи хабаадан
Багашуулай дунда
Баһал нэрээ нэрлүүлхэб.
Хатар дуунда уран бэлигтэй
Хаанаһи шалгаран ябадагби.
Харагшадай анхарал
Хабатайхан татадагби.
Алдар суута хатаршан
Аюр Аюшеев мэтэ
Алтай нютагаа суурхуулан,
Артист болохоб магадгүй.
Түхэрэн дэлхэй дээрэ
Тэнюун хайхан минии
Алтай нютаг.

БОРИС АЮШЕЕВ

Хяагтын аймаг

ЭРЖЕНА БИЛИКТУЕВА

Хурамхаанай аймаг

ЭДИР ДАНГИНА – 1998

Амар мэндэ!
Сарюун дорюун үбгэд, хүгшэд!
Эрхим олон үеын нүхэд!
Сагаан харын амар мэндэ!
Сагаалганай баяр мэндэ!
Бархан уулынгаа энгэртэ
түшэглэһэн,
Буржагар сагаан мойһо нэмэрһэн,
Баргажсан мүрэнэйнгөө
эрье тулажа,
Буряад ороной домог болоһон
Хурамхаан нютагай
лицей-интернадай хурагша
Уран зохёолдошье дуратайхан,
Урагшаа ханаатай,
Урин налгай зантайхан
Эржена басаган гээшэб.
Эжы абынгаа гурбан үринэрэй.
Урдаа хараха,
Абынгаа эгээл эрхэ,
Багаһаа бэлигтэй, оюун ухаатай,
Хайхан сэдьхэлтэй,
одхон басаганиинь гээшэб.
Эжы абадаа эрхэхэнишье наа,
Тэрээхэн соогоо бэрхэхэн хүм.
Эрдэм бэлиг хуралсалдаа
Эрхимэй тоодо ябадаг хүм.
Хүнэй зүрхэ буялалтай
Хөөрхэн шарайеым сэгэнт.
Хүнгэн солбон нугархай
Хүүхэн бэеьем хайхашаагым.
(Дуу дуулана).
Али угай басаган гэжэ
намһаа хураа хаань
Харюу минии иимэ юм.
Абымни түрэхэн нютаг,
Хүхэ ногооной тайгаар хушагдаһан,

Үндэр хадануудаар хүрээлэгдэһэн,
Домог дуунда ороһон,
Амгалан байдалтай
Аргада нютаг юм.
Эжымни түрэхэн нютаг
Сэсэрлиг Буряад ороноймнай
Урда зүгтэ оршодог,
Табан хушуу малаараа суурхаһан,
Талха таряагаар бүрхөөгдэһэн,
Зэдын аймаг юм.
Үнжсэгэн, сэбэрхэн битнай
Тэрэши, энэши угай басаган
болохо аргатайб.
Мүнөө таанадтаа абынгаа
талаһаа уг гарбалаа
хөөрөжэ үгэһүү.
Баргажсанай найман эсэгын
Бартай шоно омогтой,
Барилдааша угтай,
Дашидоржын эрхэ
монсогор басаганби.
Минии аба түлээгэй хурдые
ургалдаг байһан Виличкын хүбүүн.
Модошо дархан Бэлигтын аша,
Бэлигтэ Түгэтхөөнэй, Түгэтхөөн
Раднагай, Радна Сываанһаа
эхитэй юм.
Сагаан хараар амаршалнаб,
таанадаа:
Зорихон харгытнай золтой байг,
Золгоһон нүхэдтнай зугаатай байг.
Хүбүүд басагад бэлигтэй байг,
Үбгэд хүгшэднэй буянтай байг!
Иигээд таанадаа аршаанта,
булагта бурхантай, буянтай
нютагтамнай айлиан боложо
ерэхыетнай уринаб.

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

БААТАР – 1998

Амар сайн хүндэтэ нүхэд!
Халха Монголхоо гаража ерэн,
Зэдэ голой Урианхатан угтай,
Урианханай хүбүүд Саараг Мэнжсэг хоёр
Мэнжсэг бэрхэ хүбүүн

Мүнхэ хүбүүе түрэбэ.
Мүнхэ хүбүүн зургаан үнгын сэсэгүүдтэл
адли басагадые халбаруулба.

Тэдэнэй нэгэниинь минии хүгшэн
эжсы Лыгжид гэшиэ.

Аалихан нэгэ үглөө Лыгжид басаган
Урихан шарайтай, үндэр томо бээтэй
Минии аба болохо Бата хүбүүгээ
түрөө бэлэй.

Бато баатар хүбүүниинь
Дуулим сорьёо доһолготуулһан
Доогуураа модотой Зэдын голдо
Доодо Бургалтай нютагта
Дашинима хүбүүтэй болобо.

Тэрэ хүбүүниинь бэээрээ
танай урда зогсоноб.

Хуби заяанайнгаа харгыгаар
Бархан уулын энгэртэ
Баглаа сэсэгүүдээр бүрхөөгдэлһэн
Хурамхаан найхан аймагта
Хорин дүрбэн наһатай,
Туулай жэлтэй, юһэн улаан мэнгэтэйб.
Сагаан нараар амаршалан
тандаа доро дохиноб.

Зүлгэ ногоон түби дэлхэй дээрэ
Зоной дуунууд зэдэлэг лэ.
Үргэн ехэ дэлхэйдэ
Үнгын сэсэгүүд халбараг лэ.
Абынгаа үрэлтэй нютагта
Аажаханаар хододоо ябаарайт.
Эжынгээ үрэлтэй нютагта
Үнихэн жаргажа нуугаарайт.

ДАШИНИМА ЖАМЦУЕВ

Зэдын аймаг

Участники конкурса 1998 г.
Дашинима Жамцув во втором ряду слева

НАДЕЖДА МУНКОНОВА

Ахын аймаг

Сайн байна!
Амар мэндэ амгалан тайбан
байхан арад зомни!
Сагаан харын сарюун хайндэрөөр
таанадыг амаршалнаб!
Ута наһа, удаан жаргал
Үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб!
Табагуудаар дүүрэн билтарна
Һүн сагаан эдөөмнэй.
Булаг мэтэ бурьялжа,
Горхон мэтэ харьялжа
байхань болтогой!
Үнгын сэсэгүүд халбаржа,
Үргэн талыг гоёоно.
Таряа ногоон эбхэржэ,
Тарган жэлнэй орог лэ.
Сагаан эдөөтэй ходоодоо
сүршээжэ байхамнай болтогой!

Сагаан зантай, сарюун
ажаһуухамнай болтогой!
Зай даа, танилсаха саг
ерэбэ гү даа?
Хаанахи, ямар хүн гэжэ намайе
Һайнаар мэдэхытнай түлөө
Уг гарбалайнгаа түүхыг
хөөрэжэ үгэхэм.

Урдын урда сагта
Зуун жэлэй мандаха үедэ
Хотогор сагаан хойморттой
Хонгоодор угтай Болдын хүбүүн
Моотонго түрэнэн юм.
Моотонгын Шууранхай,
Шууранхайн хүбүүн Шуртхэй,
Шуртхэйн хүбүүн Дүүдэй,
Дүүдэйн хүбүүн Хүүхэнэй,
Хүүхэнэй хүбүүн Хүжээ,
Хүжээн хүбүүн Тэлхэр,
Тэлхэрын хүбүүд Зайнаг,
Тайбан, Замай.
Эндэ хэлэнэн элинсэг

хулинсагуудни
Барандаа ангуушад байһан юм.
Замай хадаа үргэн сагаан
дэлхэй үргэжэ,
Шэнэ байра байдал бэдэржэ,
Баруун зүгтэ ой модоор үдхэн,
Ан гүрөөһөөр баян дайда биш
юм гэжэ дуулаад,

Эрхүү гол угтажа,
Аха гол дамжажа,
Жаханаа тоонтодо
түбхинөө һэн.
Залуухан, зохидхон
басагантай ушаржа

ДАНГИНА – 1998

Бүлэ боложо, эбтэй эетэй һуужа,
табан хүүгэдтэй болобо.
Нэгэниинь Мүнхэ,
Мүнхын хүбүүн Ардан,
Арданай хүбүүн Содном,
Содномой басаган Ханда,
Хандын басаган Лариса,
Лариса хадаа
Хоёр хара мэнгэтэй
Түмэн сагаан бишэн жэлтэй,
Арбан долоон наһатай,
Зураг шэнги нюуртай,
Гүрбэлзэмэ бээтэй,
Уран гартай,
Дуулахаише, хатархаише дуратай,
Дуулаха, хатархадааише бэрхэ
Надя басаганиинь урдатнай
байнаб.

Буянтайхан элинсэгүүдэйм
Бууса дайдань болоһон
шүтэнүүдтэ

Үнэр баян Ахамни.
Орьёл үндэр хадануудын
Огторгойн бурхадһаа
залаатайхан
Орлиг дуулим нютагни,
Орьёл үндэр түшигнни.
Аха заха Аха гээд
Хаанаише хэзээдэише
дурдагдадаг

Аха һайхан нютагни.
Аманай һайгаар хэшэглүүлһэн
Алдар дуугаа дурдахам.

ДАНГИНА – 1998

Амар сайн!

Ажана түбхинэн нууна гүт?

Адуу мал атар тарган

Саг дулаан, саһан нимгэн

Буруун булшантай

Дааган далантай хаяал?

Саһа бордоһон, хүйтэн үнгэржэ,

Сагаалгаа угтаха сагнай ерээ гү?

Дуулим сэнхир сагаа харын үглөө

Дуу баяраар угтаял даа! Мэндээ!

Дуулаа һэн гүт,

Бөөлэн түмэр тухай,

Дуулгата Хурамхаан нютаг

Дуулим ехэ Бархан уула тухай?

Ая гангаар хангалтаһан,

Аришаанта сэлгээн

Хурамхаан нютагни

Алтан дэлхэй дээрэ аза

талаантай байгаа хүм.

Эхэ эсэгэ хоёройм азатай

жаргал соогуур

Түмэн жэлдэ түбхинэн

нуухын түлөө

Тахья жэлдэ мүнделэн түрэн

Нэгэ сагаан мэнгэтэй,

Сэрэнэй Түмэнэй Туяна басаган

Сагаан харын сарюун амар

мэндые хүргэнэб!

Аба эжынгээ сахижа байһан

занишалье ханажа,

Аягаар дүүрэн айрагаар

Тэнюун дайдаяа сүршэжэ,

Үндэр тэнгэридэ, орон нютагаа

Магтан байжа үрэл хэлэхэмни.

Үбэлэй сагта үбһөөр дуталдангүй,

Үлэн сагта гэдэһээ үлдэнгүй,

Үдэһень өөхэтэй мяха эдижэ,

Үглөөниинь үнжсэгэтэй сай уужа,

Үргэн Хурамхаанайнгаа сэбэр

агаараар

Үдэр бүри амилжа,

үбшэ зоболонгүй

Үндэр наһа эдлэн жаргагты!

Урдын урда саһаа,

Угһаа угта дамжаһан,

Угайнгаа сагаан утаһа татажа,

Уяран байжа удхалхам.

Эртын сагай энгэртэ,

Урдын сагай уринда,

Долоон үеын саада тээ,

Дорюун зантай

Атаһанай Сарушкын

Сэсэн мэргэн Сэрэн хүбүүн түрэбэ.

Хүхэ мүнхэ огторгой доро

Гал ехэ гуламтыень сахиха

Гарбал ехэ үгыень залгаха

Гарма хүбүүн түрэбэ.

Тэрэнэ дэлгэр сагаан сэдхэлтэй

Сэрэн хүбүүнтэй болобо.

Үтэлхэдэ үргэхэ,

үнэн-гэнэн ханаатай

Уран сэсэн, оюун Түмэн

хүбүүнтэй болобо.

Халюун хонгор хабарай үедэ

Хүдэр бэетэй Түмэн

Хонгорхон Сэсэгтэй ушарба.

Шэнээр мүнделэн бүлэ

Уг гарбалайнгаа утаһа

Үри хүүгэдтээ дамжуулба.

Хүхэ монгол угсаатанһаа

Хүрээжэ манда ерэн

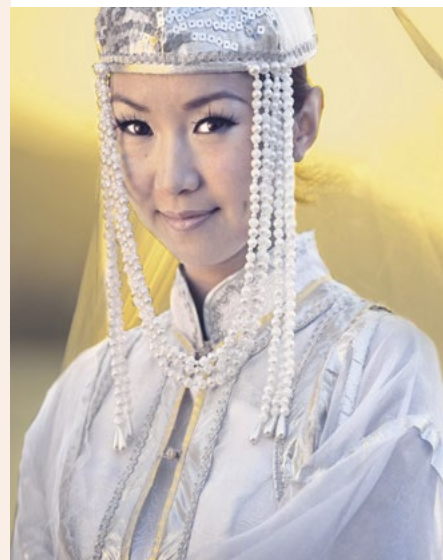
Туяа гэнэн үгэ

Түрэл хэлыем шэмэглэн

Тэрэнтэй нэгэ үндэһэтэй

ТУЯНА МОНТОЕВА

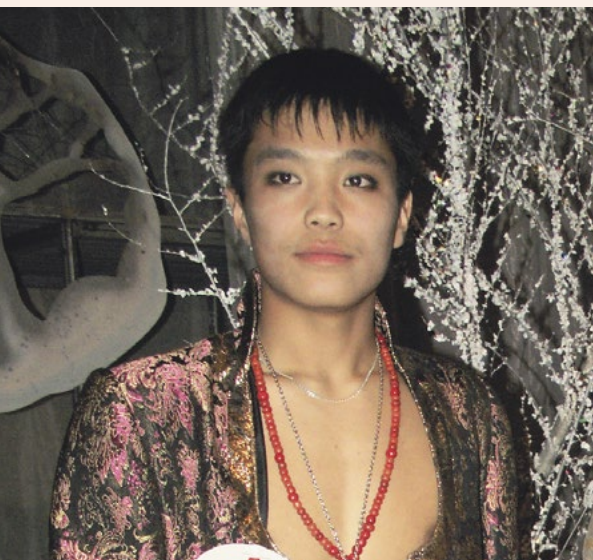
Хурамхаанай аймаг

Туяарна гэнэн үгын
Гүнзэгы удхыень ойлгобоб.
Нахис-хотос гэххэдэлтэй,
Нахилзама уян бэетэй,
Найдамаар арюун зантай,
Найман сэбэр одо заяатай,
Нангин табисууртай
Туяна Дангина урдатнай...

БУЛАТ САНЖИЕВ

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

1999

ЭДИР БААТАР – 1999
БААТАР – 2008

Тала дайдаар нэмжсүйнэн,
Бурин хаан мургэлтэй
Түрэл нютаг миний
Баян тоонто Зэдэ юм.
Нютагаймнай суутай,
Бэлигтэй дуушан Дугаржаб Дашиев,
Габъяата артистка Найдан Гендунова,
Дэлхэй дээрэ мэдээжэ Доржо Банзаров эрдэмтэн
Зэдэ нютагһаам гарбалтай юм.
Буряад сартуул угтайб,
Бурьялжа гарама зоригтойб.
Морин жэлтэй, нэгэ сагаан мэнгэтэй
Гомбын Сүрэнэй Булад гээшэб.
Үндэхэн яһатанай нэгэдэхү лицей-интернадай
Хоёрдоху ангиин һурагшанби.
Пусть всегда будет мир и счастливее жизнь!
Хододоо дэлхэй амгалан байг лэ!
Сагаан һараар! Сагаалганаар!
Сагаан эдеэн дэлгэржэ,
Сэдьхэлтнэй баясаг лэ!

2008

Баян дайдаар баяр дамжаая,
Сарюун танаа Сагаалганаар!
Санзайн хангал анхилсан
Сэлгээ уужам Зэдэмни,
Сартуул угсаатанай нютаг,
Сэдьхэлым татадаг тоонтомни.
Агта сайхан морин жэлдэ
Алтан дэлхэйдэ мүндэлсэн,
Гартаа дүйтэй, хүлдөө дүрөөтэй,
Ара нюргаяа шоройдонгүй анханай
Хатарша, соёло байһандаа,
Арбаад гүрэнүүдээр гэршэлсэн,
Гомбын Сүрэнэй Булад гээшэб.

ЭДИР ДАНГИНА – 1999

Хүндэтэ нүхэд! Хүндэтэ айлшад!
 Хүндэтэ жюриин гэшүүд!
 Та бүгэдые, Заха холын Захааминай,
 Залаа найхан Хуртага нютагайнгаа зүгнөө
 Сагаан нараар амаршалнаб!
 Нарата найхан Буряад ороной
 Намаа найхан хүбиэ тайгатай,
 Намжаа тэгшэ тала дайдатай
 Хуртага тоонтотойб.
 Ньюр шарайгаар сэбэрхэн,
 Нюрга бэээрээ тэнюун
 Сэдьхэл бодол найхантай
 Найдал ехэтэй Дангина Надежда Бадмаева гээшэб.
 Дорогие друзья! Дорогие гости! Уважаемое жюри!
 Приветствую Вас из далёкой горной Закамны,
 Из малой родины Хуртаги
 Я – юная принцесса с большими надеждами
 Надежда Бадмаева!

ДАНГИНА – 1999

Улгы нютаг – Санага,
 нангин тоонтомни
 Үндэһэн яһатанай нэгэдэхи
 лицей-интернадай
 Арюухан, сэбэрхэн, зугааша
 Ажалдаашье бэрхэ, уран,
 Алишье талаараа жэгдэ
 Дууша, хатарша, үгэдөө хурса
 Дутуугүй, дүүрэн арга шадалтай,
 Хонгоодор гарбалтай
 Бадмын Володиин одхон басаган
 Алёна гээшэб.
 Монгол, Хальмаг, Англи гүрэнөөр
 Москва, Петербург, Красноярск

«Наран» ансамбльтаяа
 Нара зүб гороолооб.
 Наада зугаагаа
 Найман зүгтэ харуулааб.
 Пусть чёрная буря Вас обожит,
 Пусть ранней весною Вас
 дождь освежит.
 Пусть в каждой долине
 журчат ручьи
 И в каждом хотоне
 звучит бурятское «Мэндээ!».

НАДЕЖДА БАДМАЕВА

Захааминай аймаг

АЛЁНА ДАНЖАЛОВА

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

ЦЫРЕН ЦЫРЕНОВ

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

1999

БААТАР – 1999

У подножия Улзытэ хана,
У отрогов Хара Хүнхэра,
Возле шумного Усть Загана,
В долине Бэлиэр,
Под высокою травой,
А где, не знает никто,
Под глубокою землёю
Зарыто моё тоонто.
Ая гангын хангалаар анхилхан,
Уняар торгон хүбөөтэй,
Үлгы тоонто-Шэбэртэ нютагтай,
Омог дорюун хүбүүнби.
Эмниг хүлэг барихадаашье,
Бүхэ боложо барилдахадаашье,
Шүрбэһэ хатуу шадалтай,
Бэлиг түгэлдэр баатарби.
Заяата найхан ёһо заншалаа,
Захяата нангин хэлэ түүхэээ
Дүрбэн тэгшээр мэдэхэ
Дүрэтэй, дүрэтэй баатар гээшэб.
Хориин арбан нэгэн эсэгын,
Хуасайн таһардаһан
Борсой хүбүүнэй
Цэрэнэй Жаргалай
Одхон хүбүүн би хадаа,
Хорбоо энэ юртэмсэ дээрэ
Тахяа жэлдэ түрэнэнби.
Хамаг юумэ шадаха,
Хаба ехэ хүсэтэй,
Нишүүлэхы сагаан сэдьхэлтэй,
Дууша, хатарша байһандаа
Эжэл найхан нүхэртэё
Англи, Монгол, Хальмаг ороноор
Аянишалха ехэ золтой байгаааб.
Ая гангаар гэрээ арюудхажэ,
Арбан сагаан сэдьхэл сэдьхэжэ
Буянтай, хэшэгтэй һуухатнай болтогой!

ЭДИР БААТАР – 2000

2000

*Шэнэ жэлээр! Шэнын нэгэнээр!
Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Амар мэндээ!
Наба нуулгаар билтарма
Нүн сагаан эдээнэй,
Булаг мэтэ бурьялжа,
Горхон мэтэ харьялаг лэ!
Пусть всегда будет солнце!
Пусть всегда будет мир
И счастливое детство!
Бултанда мэдээжэ, суута
Табан Хаанай уулнуудай нэгэн болохо,
Сэсэрлиг Буряад ороноймнай
Урда захада оршодог,
Хүгтэй Хаанай хормойдо,
Сүхэ голой эрьедэ түбхинэн,
Урин дулаан Алтай нютагнаа,
Уран бэлиг шадабария
Үхибүүн бага наһанһаа,
Ургуулан дэбжэхэ хүсэтэй
Урдатнай зогсон байналби.
Хайрата эжынгээ*

*сэдьхэлые баярлуулан,
Хоёр дангина эгэшинэрээ дахажа,
Абынгаа хүлээн найдалые харюулһан,
Алтан дэлхэйдэ түрэн түүхэтэйб.
Набиша намааханай шарлажа байхада,
Намжаа найхан Алтай нютагтаа,
Бадма-Сэрэнэй гэр бүлэдэ
Түшэжэ ябаха, тулган болохо,
Омогорхожо ябаха алтан хүбүүнийн
Аятай зохид абари зантай
Абын хүбүүн Дима гээшэб.
Хуби заяанайнгаа аза талаангаар,
Дамба Занданов абгадаал адли,
Аринуудые ханхинулдаг
боложошье магадгүйб!*

ДМИТРИЙ ЗАНДАНОВ

Хяагтын аймаг

ИМИН ЦЫДЕНДАМБАЕВА

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

2000 ЭДИР ДАНГИНА – 2000

Амар сайн бүгэдөөрөө! Сагаа нараар амаршалнаб!

Бодонгууд эсэгийн зүгхөө

Үнэн үгээо үгүүлхэм.

Битнай болбол: Абын хөөрхэн халтаахай

Харахан нюдэтэй бэлтэйхэйб.

Эжсын жаахан эрбээхэй

Илдамхан нюдэнэйн дэрбээхэй.

Цыдендамбын Соёлой

Шуран бэрхэ Имин гээшэб.

Гэрюун халхяар нэбишээлэн,

Хасар нюурым таалан байна.

Сэдьхэл зүрхыем арюудхан байгша

Сэлгээн Шэнэхээн нютагни.

Балиар наһанайнгаа хальба сэдьхэлээр,

Баян найхан талаараа дуулаһаар,

Табатай ябаһан золтой наһандаа

Бургааһан морёор урилдаһаар,

Эжыдээ абадаа яһала эрхэлһэн.

Элинсэг хулинсагаймни тоонто нютаг

Эхэ Бурядаа дурсан ерэнһэнби.

Үндэһэн Буряад лицей-интернадта

Эрхим нурагшадай нэгэниинь болонхойб.

Багаһаа һонюуша, зугааша зангаар

Хоног бүри хүгжэһөөр

Буряад циркын бүридэлдэ

Анха түрүүн абтаһанби.

Арбан тоо бэеынгээ эсэхэ, сусахые мэдэнгүй

Тэнхэйтээхэн бэеынгээ хүлһэ дуһал, дуһалаар адхаһаар,

Арад түмэнөө гайхуулан

Нугаран, годирон могойдли

Хун шубуундал дэгдэн,

Нарата түбише тойрожо,

Африка, Питер, Итали, Польшоор

Ябагдаад байнал мүнөө.

Шэнэ жэһлэй түбэрөөтэй,

Луу жэһлэй лужаганаад,

Үрээжэлтэй, үргэмжэтэй байг лэ бултандамнай!

ДАНГИНА – 2000

Амар мэндэ, амар мэндэ!
Цагаан сараар! Цагаалганаар!
Оронго мүрэнэй эрбээс,
Холын Ноёхон нютагаас
Халуун баяр хүргэджэ, таанартаа ерээб.
Түрэл нютагайм баялигыг
Тоолоджэ, хэмдэжэджэ барашагүй,
Баян байгаалим сайханиг
Бахархан харадэжэ санашагүй,
Зүрхэн соомни ганцахан,
Зүүдэн мэтэ Ноёхонни
Олон хүбүүд басагад алдартай,
Тэдэнэй нэгэниинь би гээшэб.
Миниш нэрэ Дарима,
Би хадаа сэлгээхэн Сэлэнгын
Цагаан сарын дангина гээшэб!
С праздником Белого месяца от души поздравляю Вас!
Пусть год Белого дракона будет счастливым,
добрым и удачным!

ЭДИР БААТАР – 2001

Амар сайн!
Луу жэлнэй годиржо,
Могой жэлнэй морилбо.
Сагаан хараар! Сагаалганаар!
Буряад заншалаар, мэндээ!
Хөөрүү зантай Бишэн жэлдэ,
Мойхоной сэсэглэхэ үедэ,
Захаамин найхан нютагтаа,
Бурханай табисуураар
Энэ дэлхэй дээрэ
Эжы абын, төөдэй баабайн
Эрхэ-бэрхэ хүбүүн түрөөб!
Буряад хүбүүн хадаа
Баатар гэжэ үндэр нэрэдэ
хүртэхын түлөө,

Олон таанадай урда
зүрхөө шангадхан
Шадалаа туршахаяа ерэбэлби!
Стремление моё –
стать настоящим баторм,
Достойным сыном
закаменных гор.
Низко кланяюсь тебе,
моё родимое тоонто!
Дайте мне силы
выдержать этот бой!

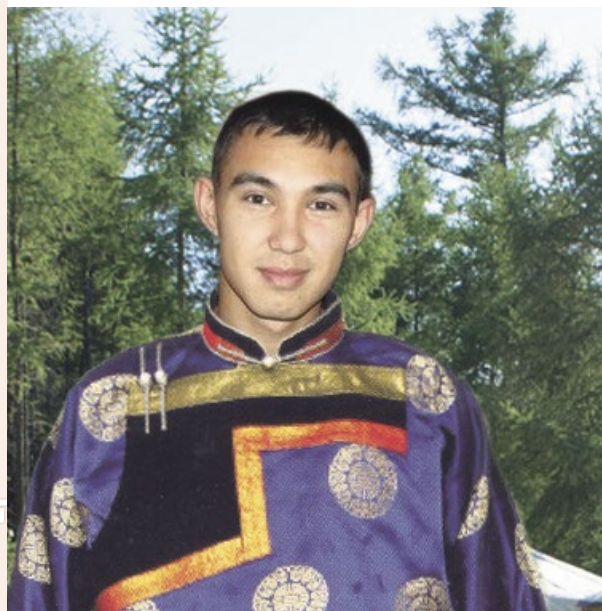
ДАРИМА ЦЫРЕНДОНДОПОВА

Сэлэнгын аймаг

ДОНДОК ЕШЕЕВ

Захаамин аймаг

ОЛЬГА БУДАЕВА

Ахын аймаг

САЯН БАЛЬЖИЕВ

Хурамхаанай аймаг

ЭДИР ДАНГИНА – 2001

Амар сайн бүгэдөөрөө!
Аглаг үндэр Аха нютагай
Буряад, ород,
ноёд арадай зүгнөө
Сагаан хараар
амаршалнаб таанадаа!
Нонин түүхэтэй байхабди.
Өөрын ноёд хэлэтэй,
Өөрын алдар суутай,
Өөрын хонгёо дуутай
Аха нютагтаа золтой.
Би хадаа ааяма халуун сагта,
Нү тоһоной билтарха үедэ,
Сагаан морин жэлдэ түрэнэн
Хоёр баатар хүбүүдые дахалан,

Үни удаан хүлээгдэһэн,
Артур Тамара хоёрой
Ори гансахан хүүхэниинь
Оля танай урда.
Арбан наһатайб,
Нэгэ сагаан мэнгэтэй,
Орлигой дунда нургуулин
Дүрбэдэхи ангиин
эрхим хурагшаб.
Сагаан үргэл, мүргэл буянтай
Сагаан буурал үбгэд, хүгшэд
Сагаан сэдхэлтэй аба, эжсынэр,
Сарюун, дорюун хүбүүд, басагад
Сагаан хараар амаршалнаб!
Мэндээ!

БААТАР – 2001

Арад зомни!
Сагаан хараар! Сагаалганаар!
Сэнхир холын мундаргануудһаа
гүйдэлтэй,
Сэгээн номин тэнгэрийн
хормойгоор зүйдэлтэй,
Сагаан хаширһата мүнгэн
долгёор миралзаһан
Саһаар элбэг Баргажан голни
хайхан юм.
Сагай түүхын,
мүнхын уһаар яларһан
Сагаан үбгэн Бөөлэн түмэрһөө
Сагаан харын сарюун мэндээ!
Эхирид-булагадһаа тоонтоной
Шүбшэргэ Шоно гарбалтай,

Амбаар соохиие дүүргэдэг
Ама сагаан хулгана
жэлдэ түрэнэн
Саян Баатарһаа халуун мэндээ!
Сэнхир ута хадагнай
Ара үбэрьетнай нэмэрижэ,
Ашатай арьбан,
Элдин найхан нютагтаа
Үнэр баян ажаһуугты!
Мүнгэн шэнги мүнхэ наһатай,
Оройгүй үндэр нэрэ солотой,
Оёоргүй сэсэн
гүнзэгы ухаатай,
Ажабайдалай үргэн харгыда
Амгалан тайбан
нуухатнай болтогой!

«ҮГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

ДАНГИНА – 2001

Амар мэндэ, хүндэтэ
нютагаархид!
Холо ойрын айлиад!
Сагаан хараар! Шэнын нэгэнээр!
Сайн хаанай самаргаанаар
Бусагша хаанай буналгаанаар
Бурхан багшын табисуураар
Буусаяа үрээхэн хонгоодорни
Байраяа түхээрбэ Түнхэндөө.
Баабайм, ибиим уг гарбал
Хонгоодор ахайнаа эхитэй
Арбан хурганайнгаа тоогоор
Арбан үе тоолохо шадалтайб.
(Уг гарбалаа тоолоно).

Аюшын басаган би
Оюна гээшэб.
Юһэн улаан мэнгэтэй,
Хүхюун, дорюун зугаатай
«Наран» ансамбльда хара
баганаа хатардаг
Абари зангаар түбшэн дорюун
Энэрхы, шударгы, эльгэ нимгэхэн
Сэдьхэл дүүрэн ябаха зоригтойб.
Сагаан хараар! Сагаалганаар!
Тэнюун бодолтой могой жэлээр
Сэдьхэл зүрхэнһөө амаршалнаб!
Олон нүхэдтэй, баян хэшэгтэй,
бэлиг талаантай ябаял даа!

ЭДИР ДАНГИНА – 2002

Монгол литээр бууһан
Морин эрдэнийн солыень дурдал.
Мүнгэн сагаан хэшигээ дэлгээхэн
Мүнхэ найхан Сагаан хараяа
угтайл! Мэндээ!
Моя родина там, где в озёрах
бесчисленных солнца лучи
И в дебрях бескрайних
аршианов ключи.
Моё тоонто там, где священный
обоо и в тиши стоит субурган
Молон-багши.
Хуад угтай, харгана угай
Газар доһолмо луу жэлтэй
Тэнгэри тулама уулын нэрэтэй
Декабрь харын жабар соо

Дэлхэйдэ анхан мүндэлхэн
Дашиинимын Норбо-Самбын
Санданай дорюухан, сарюухан
Саяна басаган таанадай
урда зогсоноб.
Баярлан дуулан ябахадам
Булжамуур шубуухайн аялгашуу.
Хүхюунээр бүжиглэн ябахадам
Хөөрхэн унаганай наадаһанишуу.
Уһан морин жэлнэй олзотой байг лэ!
Улад зомной урматой ябаг лэ!
Үхибүүд улаан хасартай,
Эжсынэрнэй тоһон гартай,
Абанарнай байдалаа найжаруулжа,
Араднай найдалаа мандуулжа
байхань болтогой!

ОЮНА ПАРХАЕВА

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

САЯНА ДАШАНИМАЕВА

Яруунын аймаг

БАТОР КАСЬЯНОВ

Усть-Ордын автономито тойрог

2002

ЭДИР БААТАР – 2002

Да будет долгим мир
и покой на земле.
Пусть стада множатся,
народ радуется,
Да наши баатары
спят спокойно и не воюют.

* * *

Шулуу сабишаха хүхэтэй
байгаарайт,
Шонье үлдүүлхэ моритой
байгаарайт.
Үдэһэн хүлэгтнай урилдаанда
түрүү болог,
Үргэһэн хүбүүдтнай
барилдаанда түрүү болог.
Аба эжынгээ үрээлээр
Алтан дэлхэй дээрэ
Арад зондоо хүндэтэй
Абари зангаараа хайшаалтай
(Уг гарбалаа тоолоно)
Тэдэн сооһоо бэрхэ, сэсэн,
омог дорюун
Минии эсэгэ Олег гээшэ.
Угаа саашань үргэлжлүүлхэ
хүсэлтэйб.
Арбан наһатай, морин жэлтэй,
Сэбэр басагадта инаг
Гоёхон сэбэр шарайтай
Олегэй баатар танай
урда зогсоноб.
Священный огонь,
зажжённый на восходе солнца
Пусть добро приносит
в каждую семью.

БААТАР – 2002

Сайн байна, хүндэтэ айлиад!
Амар сайн, үетэн нүхэд!
Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Арад зонойнгоо хайндэрөөр
Халуун зүрхэнһөө амаршалнаб!
Тахилгата үндэр Хүгтэй хаанай
Үргэн Сүхэ голой эрьегээ
Үндэр уужам Алтай нютагһаа
Түүхэ, үльгэр, домогуудаар баян
Түрэл хайхан тоонто дайдаһаа
Омог дорюун Гэсэр хүбүүн
Баяртай таанадаа золгоноб!

Баатарнуудай мұрысөөндэ
1998 ондо
Эдир Гэсэр гэхэн үндэр
нэрэ зэргэдэ хүртэһэн,
Борис Аюшеев гээшэлби.

О, Бурятия, родимая земля
С Бельм месяцем
приветствую я тебя!
Ликует лимба, сердце веселя,
С Бельм месяцем,
Гэсэра земля!

ДАНГИНА – 2002

Арван цагаан хургаа дэлгээж,
Амар мэндэ хүргэнэв.
Арюун сайхан хадагаа дэлгээж,
Мэндээ хүргэнэв!
Үгын дээж амар мэндэм
Үнэн зүрхэнөөс.
Ирагуу сайхан дуу хатарни
Үетэн нүхэдтөө.
Буряад дайда эхэтэйлби,
Түнхэн баабай эцэгтэйлби.
Цагаан сарын дангиналби.
Үргэн Зэдэ тоонтоотой
Гэгээтэй сайхан нютагтай
Олон сайхан нүхэдтэй
Аяар холуур суурхасан
Нютагайнгаа дунда сургуулин
11-хи ангиин эгээл бэрхэ шабин гээчэв.

Би болсон Дамдинэй Мэлсын
Сайхан зантай, хатархач, дуулахач
Уран гоёор зурахач дуратай
Хоёрдохи хүүхэниинь Рита гээчэв.
Ты, Бурятия, нежность и вера
Любовь, ты моя, навсегда.
Над землёю потомков Гэсэра
Пусть горит, не сгорая, звезда
Встречая год чёрной водяной лошади
Пусть помыслы ваши будут светлы
Как святая вода аришана.
Пусть умы ваши будут остры
Как острые пики Саян.
Пожилкой или юный,
просветлейте душой
В этот миг новолуния,
В этот праздник степной!

БОРИС АЮШЕЕВ

Хяагтын аймаг

МАРГАРИТА ХАДАГАЕВА

Зэдын аймаг

ВЛАДИМИР ОЧИРОВ

Хяагтын аймаг

ЭДИР БААТАР – 2003

Гаража ерэнэн жэлдэ
Табан хушуу малнай
Талаар дүүрэн тараг лэ.
Танай, манай нютагта
Тараг, сагаан эдээн билтараг лэ.
Арбай найхан таряамнай
Амбаар дүүрэн халиг лэ!
Үглөө бүхэндэ наранай дулаание хаража,
Ута наһа наһалжа,
Удаан жаргалаа эдлэжэ һуухамнай болтогой!
Амар мэндэ хүндэтэ нүхэд!
Үндэр ехэ хадануудаар хүрээлэгдэһэн
Үглөөнэй нараар толоронхой.
Бардам дорюун суутай
Баян Булаг нютагни.
Үбэрөөр малаа үдхэдэг,
Эрхим суутай багшанарнай
Эрдэм бэлигтэнээ элчүүлдэг,
Эрын солотой хүбүүдээр омогорхдог.
Энхэ Баян Булаг нютагни.
Би хонгор найхан хонин жэлдэ түрөөб.
Хайрата аба эжыгээ урмашуулан,
Эрхим найнаар эрдэм шудалнаб.
Шатаршые наадажа шадахаб,
Бүхэ барилдаандашые абтахагүйб.
Урилдаандашые урдуур,
Хонгёо дууеым шагнажа
Үбгэд хүгшэд, үетэн нүхэдни баясадаг.
Я – сын Дамдин-Сурена,
Родившийся в местности богатой родниками
Возле священной горы Улзытэ.
Поздравляю Вас с наступлением
Белого месяца!
Желаю Вам процветания, здоровья, удачи!
Пусть будет мир на земле,
Да будет благо!
Ум мани бадме хум.

ЭДИР ДАНГИНА – 2003 ДАНГИНА – 2009

Баян баабайн хормойһоо
Уужам Гэгээтэйн талмайһаа
Буряад зондо, мэндэ амар!
Би хадаа найман сагаан мэнгэтэй
Арбан наһатай, эрхэ, бэрхэ
Эжсы абын Инна басаган гээшэб.
Үлзы сагаан юртэмсын,
Үлгэн дэлгэр Буряадайм
Залгаһан Зэдын Гэгээтэ нютагта,
Бишэн жэлдэ 1992 ондо,
Сэнгын Санжайн гэр бүлэдэ түрөө нэм.
Эрдэм һуралсалдаа

эрхим сэгнэлтэтэйб,
Дуулаха, хатарха шадалтайб.
Сагаан һараар Буряадаа,
Сагаан хэшэгээр эжынэрээ,
Сагай найнаар аханараа
Сарюун омог дүүнэрээ
Сагаан сэдьхэлһээ амаршалнаб!

Дорогие мои земляки,
Уважаемое жюри
Я рада приветствовать Вас
С высокой сцены
столицы Бурятии – г. Улан-Удэ.
В праздник Белого месяца
Как у нас повелось,
Людям надобно встретиться,
Чтоб светлее жилось,
Чтоб убавилось горе,
Чтоб тучнели стада,
Чтобы небо над взгорьем
Голубело всегда!
Праздник Белого месяца,
Праздник вечного месяца
Только доброе ценится,
Только в светлое верится.

ИННА ЦЫРЕНДОРЖИЕВА

Зэдын аймаг

БАИР ЦЫЦЫКОВ

Баргажанай аймаг

2003

БААТАР – 2003

*Буряад сарюун орондом
Булган халюун шэлүүнээр
баян нютаг биш.*

*Байгал багаар оршодог
Баргажан гэжэ суурхадаг.
Бархан үндэр уулаатай,
Байгал далай эсэгэтэй
Угайм хүлдэ бадаруулхан
Улаан минии тоонто.
Мүнхэ наһаар! Мүнгэн һараар!
Сагаан хэшэгээр! Сагаан һараар!
Амар мэндээ!
Улаан һайхан нютагтаа
Бористнай гэр бүлэдэ
Ехэл удаан хүлээгдэһэн
Эрхэ одхон хүбүүн түрөө бэлэйб.
Минии түрэхэдэ,
эхэ эсэгэм ехээр баярлажа
Намдаа Баяр гэжэ нэрэ үгөө юм.*

*Баргузинская благословенная земля,
Как голубая чаша с молоком матери
Встречает сегодня свой праздник –
Величавый Белый месяц.
Родное моё село Улюн
Раскинулось у подножия могучих хребтов
Вершины которых простирают в небеса
А в широкой долине
протекает река Баргузин.*

*Бурхан багшадаа мүргээжэ,
Боди бодол түрээжэ,
Буян хэшэгээ хубаалдажа,
Сагаан эдегээ бэлдэжэ,
Сэнхир хадагаа дэлгээжэ,
Сагаан һарая угтажа
байхамнай болтогой!*

ДАНГИНА – 2003

2003

*Амар сайн, хүндэтэ нүхэд!
Буряад ороной ниислэл Улан-Удэ хотодо
1986 ондо, барбагар бар жэлдэ
Эжсы абын баяр, жаргал болон
Энэ дэлхэйдэ мүнделөөб.
Баян түүхэтэй Цыден баабайм
Арбан зургаан үхибүүдтэй гэжэ суурханхай,
Хори түмэдһөө уг удамынь гаранхай.*

* * *

*Уян нугархай бэетэй,
Дуу, хатарта дуратай,
Хүүгэдэй суута «Булжамуур» ансамблин
Гол хатаршанаар шалгаржа,
Олон хото, гүрэнүүдээр:
Москва, Болгари, Чехи үзэһэн
32-дохи нургуулин 11-дэхи ангиин нурагша
Екатерина Цыденова танай урда...*

ЭДИР БААТАР – 2004

2004

*Сайн байна!
Амар сайн хүндэтэ нютагаархид!
Хабарай энэ үдэиэ
Тайзан дээрэ зогсоод,
Шадамар шударгы
Аюшын Садын Содномой
Эрхэшье наа бэрхэ,
бэрхэшье наа эрхэ
Бэшүүрэй аймагай Гутай нютагай
Аюша Аюшеев мэндэшэлнэб!*

*Аймагайнгаа
Соелой ордондо сугларһан
Арад зоноо
Үшөө дахин амаршалнаб.
Булта зондоо ханданаб,
Буряад сэдъхэлтэй ябаял,
Буряад хэлээ гамнаял.
Булган захата
Буряадайнгаа нэрые
Бүмбэрсэг дээрэ мандуулаял!*

ЕКАТЕРИНА ЦЫДЕНОВА

32-хи нургуули, Улаан-Үдэ хото

АЮША АЮШЕЕВ

Бэшүүрэй аймаг

АРЮНА ДАНЗАНОВА

Захааминай аймаг

СОДНОМ ЦЫРЕНОВ

Сэлэнгын аймаг

ЭДИР ДАНГИНА – 2004

Бишэн жэглнэй ерэхэнь
Баяртай угтаял нүхэд.
Сагаан хараяа угтаж,
Сагаан эдэгээ дэлгээл.
Мэндэ амар! Сайн байна!
Танай урда тээ тайзан дээрэ
Бэлигээ харуулжа,
Бишье хабаадалсаха гэжэ,
Баһал бэлдэн ерээб.
Арга шадалаа харуулхаб,
Альгаа ташыт гамнангүй.
Дутулуур тоонто нютагтайб.
Дорюун басаган түрөөб.
Энэ алтан дэлхэй дээрэ
Эрмэлзэн ябаха урматтайб.
Дуулаха, хатарха дуратайхан
Эдирхэн наһандаа ябааша
Арюна гоохон урдатнай, Мэндээ!

БААТАР – 2004

Амар мэндээ, арад зон!
Цагаан сараар! Цагаалганаар!
Цагаан санаатай эжсынэр,
Цагаан заяатай аванар,
Цагын сайханаар аханараа
Цагаан сэдъхэлээс амарчалнаб!
Холын Ноёхон нютагаас
Халуун баяры таанадта
Доро дохин хүргэн буужа ерээб.
Хёлго, Сүхэ мүнүүдээ
Хоорондох талмай эзэлдэг
Хабтагай үргэн дайдатай
Бартаа үдхэн тайгатай
Адуу малаар олон
Арбай таряагаар баян

Алтан тоонто нютагайнгаа
Ажалчи, малчи арад зоноос
Сагаан сарын сарюун мэндые
Сасуутан таанадтаа хүргэнэм!
Бага балиар наснаасаа
Барилдаха, урилдаха дуратай,
Хатар буужиг үзүүлхэ чадалтай,
хонгёо дуунуудые ханхинуулдаг,
Уужам Ноёхон нютагаас
Олон баатар хубүүдэй нэгэн
Андрейн Содном
урдатнай зогсоноб!

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

ДАНГИНА – 2004

Аяар холын Ага нютагнаа
Арюун дангина боложо ерэбэб.
Сэбэр сагаан сээжсын оёорһоо
Сагаан хараар амаршалнаб.
Уужам Буряад таладаа
Ургажа үндыһэн түүхэтэйб.
Агын найман эсэгын
Алтан тоонто намтартайб.
Хүхэ номин тэнгэриие абамни гэжэ нэрлэнэб.
Хүжэ алтан дэлхэйе эжымни гэжэ нэрлэнэб.
Агамни, жаргални, Агамни, амилха агаарни
Агамни, дуулаха дуумни
Агамни, алтан үлгымни.
Би болбол Улаалзай хүбдүүд омогой
Үнэр баян бүлэнэрэй нэгэн
Сунрабай Сэдэн-Дондогой Володиин
Дуутай суутай Согто-Хангил нютагта тоонтотой
Хоёр баатар хүбүүдэй эгшэ Дулма гээшэб.

ЭДИР БААТАР – 2005

Сагаан хараар! Сагаалганаар!
Согтой тахья жэлээр! Мэндээ!
Ая гангаар хангалтаһан
Аглаг үндэр хадануудтай,
Ан гүрөөһоор баян,
Алим жэмэсээр дүүрэн,
Холын аймаг Захаамин.
Иимэ нангин нютагта,
Ирагуу Дүтэлүр буусатай
Хадын хүбүүн Зоригтоб,
Хабаяа таанадта харуулхаб.
Зангаар омог дорюун,
Задарюун Захааминай замбааб!

ДУЛМА СУНРАПОВА

Агын автономито тойрог

ЗОРИГТО ЦЫДЕНОВ

Захааминай аймаг

АНАСТАСИЯ ЗАНАЕВА

Зэдын аймаг

АЮША САНЖИЕВ

Хурамхаанай аймаг

ЭДИР ДАНГИНА – 2005

Амар мэндэ!
Хүндэтэ нютагаархид!
Алтан наранай элиэ доро
Арад зон, амгалан мэндэ
Аза жаргалаа эдлэжэ,
Цагаан сараа
угтахамнай болтогой!
Арбан хоёр жэлые ударидасан
Ама цагаан хулгана жэлдэ
1996 оной шэнын нэгэндэ,
Жүгдэрэй Түмэрэй бүлэдэ
Хөөрхэн, заахан хүүхэн түрэдж,
Ехын ехэ баяр ацараав.

Дорюун зантай,
шарай цагаантай,
Чадал зориг ехэтэй,
Тас-няс түргэн зугаатай,
Найман настай Настя гээчэв.
Зэдын гол нютагтайб,
Дээдэ Үчөөтэй тоонтотойб,
Ав эжын эрхэ бэрхэ
Алич талаар тэгшэ,
Дуулахач, хатархач бэлигтэй,
Одоол эдир дангина
болохо би санаатайб!

БААТАР – 2005

Сагаан саһаар салгидаһаар,
Сагаан харамнай морилбол даа.
Сагынь болоол Сагаалгамнай
Сагтаа буугаад ерээл!
Буурал Буряад оронойм
Буянтай арад зомни
Сагаан нараар амаршалнаб!
Буряад найхан тоонтотойб,
Булга хангайгаар баян
Баргажсан мурэн эхитэй
Бархан үндэр баабайтай,
Хурамхаан нютагай
Дэрээн нангин үлгэтэй
Аюша баатар гээшэб.
Үргэн найхан гуламтам
Үеын үедэ мүнхэ байг лэ,
Түбидэ нэрыень нэрлүүлхэб,

Дэлхэй дүүрэн суурхуулхаб!
Земля моя,
веками ниспосланная богами
Отцов и дедов земля,
как не воспеть тебя!
Нетронутая красота наших лесов
Великих молчаливых гор
Шумных, бурливых рек
Полёт гордых птиц,
Это наша земля.
Древняя земля наших предков
В этот день,
праздник Белого месяца
Я поклоняюсь тебе...
Пусть рождаются
красавицы и богатыри
Чтоб воспеть тебя, земля моя!

«ҮГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

ДАНГИНА – 2005

Аяар холохоо нэмжсүйнэн,
Аглаг үргэн Буряадтам,
Айлшалан буубал шэнэ жэл
Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Холохоо харагдаа, тооһороо
Харлан тоонто нютагни
Хүхын гунигта дуун соо
Хүлөө шоройдон хүльбэрхэн
Хүдэр айлай үри надаһан
Молор сэнгүү дайдын баатар
Намдаг Аюшеев, эмиэ
тарнишан угаа бариһан,
Арад зондоо бэлигээ
зорюулһан эсэгэмни.
Хори буряад угсаатан,
бодонгууд ехэ обогтой юм.

Мэндэ гэхэн мийэрэл дүүрэн,
Намдаг абын,
Бэрхэ, эрхэ, эелдэр зулгы зантай,
Туулай жэлдэ түрэхэн,
Дүрбэн ногоон мэнгэтэй
Арюна басаганинь гээшэб.
Арад зонойнгоо алтан хургаал,
Аба эжынгээ арюун захяа
Алишье сагта ябаа наа
Аятай зохидоор сахихаб!
Ерэжэ байһан Тахяа жэлээр
амаршалаад,
Хүн бүхэн хүнгэн,
дорюун, элуур энхэ
Эб нэгэн ханилан
хуухыетнай хүсэнэб!

ЭДИР БААТАР – 2006

Амар сайн, арад зомни!
Эрьежэ ерэхэн Сагаан нараар!
Гал улаан нохой жэлээр
Амаршалнаб, амар мэндээ!
Угаа уһанда хаяагүй,
Гарбалаа газарта алдаагүй
Хэбэд номхон Хэжсэнгын
Үлзы хэшигтэй Үлзытэ.
Эрхэхэнише наа, бэрхэхэн
Эрдэниин ууган хүбүүн
Эрхэ тангил Радна гээшэб!
Бабжа Барас баатартал
Бабжагархан бээтэйб.
Абай Гэсэр баатартал
Амаргүйхэн зүрхэтэйб!

Мой друг,
что может быть милее
Бесценного родного края.
Там солнце кажется светлее,
Там соловей поёт звучнее,
Там наше счастье живёт,
Там только жизнью
наслаждаться.
Түгэд буурал шүтөөнтэй,
Шилсана үндэр түшигтэй.
Буурал найхан тоонтодоо
Баран таанадаа уриналби!

АРЮНА АЮШЕЕВА

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

РАДНА ТУДУПОВ

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

НАМЖИЛМА САНЖИЕВА

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

БУЛАТ ОЧИРОВ

Захааминай аймаг

ЭДИР ДАНГИНА – 2006

Нахал сагаан үбгэдүүд,
Ганишаг сагаан эжсынэр
Сарюун Буряад оромни
Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Гушан гурбан Гулбайн
Гурбан ехэ Яруунын
Эгээл нэгэниинь болодог
Тэгшэ, амгалан байдалтай,
Улхасаа нютагнаа гарбалтай.
Хуасай угай, хоёр хара мэнгэтэй
Нохой жэлдэ түрэнэн
Шираб Жалсанай Жаргалай

Эрхэхэн, эжын бэрхэхэн
Эрдэм номдоо абъяастай
Мойһон хара нюдэтэй
Монсогор улаахан хасартай
Ута хара гээзгэтэй
Сэбэр гоё шарайтай,
Нахис-хотос гэхихэдэлтэй
Наагуур-саагуур гарахадаа
Нара, сээсэг татуулдаг
Буряад лицейн
хурагшадай нэгэниинь
Намжилма гээшэб.

БААТАР – 2006

Гайхан юм даа, Буряаднай
Харуул ехэ оромнай
Шэнэ жэлээр! Шэнын нэгэнээр!
Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Амар мэндэ! Арса хангалтай
Аглаг тэнюун нютагтаа
Буян хэшэг үрэнэн
Буурал хангай Захааминдаа,
Аба эжынгээ тоонтодо,
Анха эхинхээ эзэн болонхой,
Арад зоной алдарта баатар,
Абай Гэсэр манай эсэгэ.
Баруун таабайн хормойдо
Баясан нууха золтойлби.
Жүгдэрэй Валерын Булад
гэһэн нэртэйлби.
Гаража ерэнэн нохой жэлдэ
Гал гуламтамнай мүнхэ байг!
Мэндээ!

Закамна – край суровый мой
Где кручи горные стоят стеной,
Где кедры подпирают небеса
Аршаны, воздох – вот его краса.
Я с детства слышу песенный напев
Мелодии народной распев.
Ручей хрустальный
сладко в ней журчит
И песня мамы соловьём звенит.
Отец мой сильный духом и душой,
В нём чувства добрые земли родной,
В нём мужество, любовь
Очаг семьи зажег первый мой
Огонь спортивного азарта.
Ещё одна ступень моей судьбы
Здоровье тела мощь и красоту
От предков для потомков донесу.
Восславим, Родина,
традиции твои!

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

ДАНГИНА – 2006

2006

*Амар мэнди! (ноёдоор)
Алтан дэлхэйн хүрхэн дээрэ
Арбан гурбан хадатай
Хүхэ торгон огторгойдо
Долоон үбгэд Һахюултай
Абари һайхан зантай
Аха баян нютагһаа
Сагаан һарын альга дүүрэн
амар мэндээ!*

*С отрогов вечноснежных
Саянских вершин
С долины то плавно,
как степная протока
С реки Оки, стремительной
как стрела кочевника
Я привезла Вам привет
Моего гордого и древнего
народа, окинских сойот.
Би хадаа ноёд угтай
Ахын аймагай Орлик тосхоной
Биологохимийн гимназин
II-дэхи оной һурагша,
«Уулын суурян»
гээжэ ансамбльда
Хатархадаа уян бээтэй,
Дуулахадаа хонгёо дуутай
Аза талаантай, бэлиг шадабарияа
Аба ээжын арбан нэгэтэй
басаган Валя гээшэб.
Үдэр бүри бурханда зальбаржа,
Боди сагаан үрээл тэгшээжэ,
Һүни шэнги гэгээржэ,
Үдэр шэнги туяаржа,
Буянтай, хэшэгтэй
ябахатнай болтогой!*

ВАЛЕНТИНА САЙБАНОВА

Ахын аймаг

МАКСАР СОДБОЕВ

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

ЭРЖЕНА САНЖИТОВА

Захаамин аймаг

ЭДИР БААТАР – 2007

Монгол угсаатан арадуудай
Мүнхэ ехэ найндэрөөр!
Амар мэндэ!
Юртэмсэ дэлхэй дээрэ
Юрын наһа эдлээгүй,
Эрдэм номын харгые
Эрмэлзэн шудалһан,
Гурбэ Балдамаа

хоёрой бүлын
Одхон хүбүүн Дабаа – Самбуугай
Баһал одхониинь би
Максар болоноб.
Алтан дэлхэй мүндэлжэ,
Абын хүбүүн болоһон урмандаа
Ниггэжэ нэгэ дуугаа һананаб.

Дуушан боложо ябахаи,
Уран хонгёо хоолойгоороо
бэшэшье наа,
Урма зоригоороо,
ухаан бодолоороо
Дуулахаб, заатагүй дуулахаб!

И в день такой прекрасный
Пусть слышат голос мой
Тугнуйская долина,
край моих предков
Всем желаю в день Белого месяца
Белых мыслей
и бесконечной доброты!

ЭДИР ДАНГИНА – 2007

Уужам тэнюун бодолтой,
Уян налгай сэдхэлтэй,
Үргэн Буряадайм арад зон,
Амар сайн!
Дуулим найхан
Захаамин нютагай
Урихан шарайтай, уян нугархай
Эржена басаган таанадтаа
Сагаалганай амар мэндые
хүргэжэ байнаб.
Сагаан найхан нараар,
Сагаан ехэ найраар,
Мүндэлһэн гахай жэлээр
Та бүгэдэнөө амаршалнаб!
Сагаалган, приветствую я тебя

Всегда ты в сердце у меня
Твоей любовью я согрета.
Как песнь любви в душе поэта.
Я дочь Чингиса и Гэрэлмы
И родом мы из Санаги,
Где воздох сказочной тайги
Уносит ввысь мечты мои.
Я очень добродушная
Мягкая, послушная,
Но когда я захочу
Даже камень источу.
Просыпайся народ!
Белый месяц нас зовёт!
Встречу праздник с Вами я
Будьте счастливы всегда!

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

БААТАР – 2007

Баабай үндэр уулатай
Сэнгүү сайхан Таглин нууртай
Нахиима сайхан Дээдэ Тори нютагаас,
Зээрдэ газрын сартуул ясатанай
Үбгэнэй Дашын, Очирын Сэнгэжэбай,
Батмунхын Дамдинсурунай
Дуулахач, хатархач дураатай
Хоёр хара мэнгэтэй, могой жилдэ түрсэн
Алдар бэээрээ таанартаа

амар мэнды хүргэнэв.

Мэндээ! От весенних синих ветров
К нам летящих из тьмы веков.
Золотому солнцу мэндээ,
Всем живущим на этой земле.
Үргэн дэлхэйн хүрсэн дээрэ
Хүдэр ябахатнай болтогой
Мандаха наранай туяа доро
Мэндэ ябахатнай болтогой!

ДАНГИНА – 2007

Сэлмэг хүхэ тэнгэриһээ
Самарьян дүүрэн дэлхэйһээ,
Согтой үндэр хадануудһаа,
Сэдьхэлдэм дулаахан нютагһаа,
Ажалша байдал тоонтоһоо,
Амар мэндые хүргэнэб!
Баруун найхан таладаа
Бурхан багшын нахуюһатай,
Зүүн найхан таладаа,
Зонхобо бурханай түшэгтэй.
Ара талада Абида
бурханай абаралтай.

Орой дээрээ Ошорваани ошотой.
Буурашагүй буянтай,
Даашагүй далгатай
нуухатнай болтогой!

Пускай сильнее горит звезда
Под светлой чашей небосвода
От всей души желаю Вам
Благородства души, богатства
Вечную любовь
и божественную красоту!

АЛДАР ДАШИЕВ

Зэдын аймаг

ЕЛЕНА ШАГДУРОВА

Захааминай аймаг

БАЗАР УХИНОВ

Баргажанай аймаг

АДИСО СОДНОМОВА

Сэлэнгын аймаг

ЭДИР БААТАР – 2008

2008

Булгата халюута
аршаан булагтай,
Бархан тулгатай
Баргажсан нютагай,
Шастын үндэр
хормойдо оршодог,
Буряад арад түмэндэ
мэдээжэ болоһон
Агуу ехэ Гомбо Цыденжаповай
нютагнаа
Сагаан харын амар мэндээ!
Аялга хайхан дуутай,

Аялдар зөөлэн зантай,
Хатархадаа уяхан,
Бурахадаа онсотойхон,
Хулгана жэлтэй,
Дүрбэн ногоон мэнгэтэй,
Баргажсанай найман эсэгэнэрэй
Һэнгэлдэр омогтой,
Бэрхэ хүбүүн Базар гээшэб.
Байгал далай шэнги
гүнзэгы ухаатай,
Хадын уһан шэнги сэбэр
сэдьхэлтэй ябахатнай болтогой!

ЭДИР ДАНГИНА – 2008

2008

Хүндэтэ арад зон, амар мэндээ!
Шэнэ жэлээр! Сагаан һараар!
Сэлэнгын аймагай
эхи бариһан
Сэлгээхэн Харгана тоонтотой
Эхэ эсэгын буянгаар
Орон дэлхэйн үргэмжөөр
Амтан хүтэй үхэр жэлдэ
Алтан дэлхэйдэ мүндэлһэнби.

Суглараад байһан таа бүгэдэнөө
Үшөө дахин амаршалаад,
Элдин Буряад нютагтаа
Эб нэгэн байял
Урданайнгаа ёһо занишалье
Үргэн дээшэнь ябаял
гэжэ үрeэнэб.
Элүүр энхэ, зол жаргалтай
ябахатнай болтогой!

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

ДАНГИНА – 2008

2008

Түхэрээн ехэ Бурядайнгаа
Түб хотодо дүрбэн зүгһөө сугларһан
Дорюун, хүхюун хүбүүд, басагад
Үлгы болохо ехэ нургуулида
Үетэн нүхэд таанадаа
Үнэн зүрхэнһөө Сагаан нараар
сагаан сэдьхэлһээ амаршалнаб!
Аглаг найхан Ага нютагайм
Аятай хөөрхэн зугаатай
Бодонгууд омогой луу жэлтэй
Арбан юһэн наһатай,
урин буряад басаган байхаб.

ЦЫЦЫГМА ЦЫРЕНДОНДОВА

Забайкаалин хизаар

ЭДИР БААТАР – 2009

2009

Түрэнэн, үдэнэн тоонто
нютагтам
Тойроод байһан байгалин баян
Үлгы нютагни, Хурамхаамни
Угайм нуулга, найхан тоонтомни
Халуун амар мэндые
тандаа хүргэнэб!
Ахынгаа хойноһоо
Аба эжымни эгэшиэ
түрэхэмнэй гэхэдэнь,
Би энэ дэлхэй дээрэ мундэлөө нэм.
Аба эжсынгээ урмыень хухалангүй
Урдаа хараха найдалынь болохоб.
Дахажа ябаха Мэргэн ахатайб

Дахуулжа ябаха
Аюуржаана дүүтэйб.
Гэрэй тойрон уринь боложо
Түрэнхэндөө баяртайб.
Гаруул сэлмэг бодолтойб,
Нюдэндэ дулаахан ябадалтайб.
Тоомоо таһарха дуратайб.
Ахатайгаа барилдаха шадалтайб.
Зураха, дуулаха, хатархадаа
Хэнһээш дутахагүйб.
Баргажсанай найман эсэҗын
Үнэр баян Болдой омогтой
Хүбэрээн Сашын
Эрхэ, бэрхэ Амгалан гээшэб!

АМГАЛАН РИНЧИНОВ

Хурамхаанай аймаг

ВИКТОРИЯ ДИЯНОВА

Хэжэнгын аймаг

2009
ЭДИР ДАНГИНА – 2009

Амар мэндэ, хүндэтэ арад зон!
Амар мэндэ хүүгэд, нүхэд!
Сагаан сэдхэлээр
Сагаан нараар амаршалнаб!
Хүхэ мүнхэ тэнгэригээ
Хүжэ алтан дэлхэйгээ
Хүдөө газар нютагаа
Хүн бүхэн хүндэлэе!
Дүрбэн зүгтөө адистай
Дун сагаан абалгатай
Буянтайхан нютагни
Юртэмсэдэ ганса
Юунһээшье сэнтэй юм даа.
Нарата энэ дэлхэйдэ
Намжаа найхан намарай сагта
Бэлэг боложо түрэнэн
Эхынгээ шарай хажааһан
Энхэргэн зөөлэн зантайхан
Эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлхэ
Өөдэргэн ухаатай,
Урагшаа ханаатай,
Уян зохидоор хатаржа шадахаб.
Харахан нюдэндөө ходоодоо галтай
Дангина басаган түрөө нэм.
Бурхан багшын заяаһаа
Хоёр хара мэнгэтэйб!
Эжы абын үгэнэн Вика гэжэ нэрэтэйб.
Всем сердцем вам добра желаю
В сей добрый светлый час
От всей души благославляю
С Белым месяцем!
Бултадаа баясажа,
Үгөөрөө андалдажа,
Баярлажа, баяраа хубаалдажа
Сагаан ханаатай сарюун зантай
Ябахамнай болтогой!

БААТАР – 2009

2009

Улгын дуунай урихан аялгаар
Уянхан сээжым дулааханаар жэсгнэнэн
Торгон долгёор миралзаһан
Тоонто нютаг Хэжэнгэм.
Бартаа үндэр Саяан
Бархан хахюуһатай
Буряад оронойм айл аймагта
Үлзы хэшэг дэлгэнэн сагаан харамнай
Үерлэн ерэбэл, амар мэндээ!
Борохон толгойдоо бодолтойхон,
Бодонгууд угай,
Баатар Мэргэн Буладай,
Одхонише хаа, омогтой,
Ульша, ухаамсар,
Зангаар аалин номгонише хаа,
Зон уладһаа гээгдээгүй,
Бүхы Россиин зурагай харалганда
Бэлигтэнэй тоодо оронхойб.

Алтарганын ехэ нааданда
Эдир үльгэршэн номинациин
лауреат боложо шалгараа һэм.
Онсо тодорһонойнгоо ашаар
«Орлёнок» ошожо амараа һэм.

РИНЧИН ДАШИЦЫРЕНОВ

Хэжэнгын аймаг

ДЕНИС ХИХАЕВ

Хурамхаанай аймаг

АЛИМА ГОТОВЫН

Ахын аймаг

ЭДИР БААТАР – 2010

Амар сайн!
Буурал ханиаг Буряад угсаатам!
Амар мэндэ энэ мұрысөөндэ хабаадагшад!
Сагаан харын амар мэндээ
Сагаан сэдхэлтэй, бадархан зулатай
Модон хабаар дүүрэн айрагтай
Малша угтай Бархан баабайгаа,
Янжима бурханаа сахижа байдаг
Барандаа алдартай Хурамхаан
нутагайм арад зонхоо
Та бүгэдэндөө сагаан харын амар мэндээ!
Мүнхэ дорюун
Мүшэн мэтэ ялалзан
Арюун, сарюун, амгалан ябахатнай
Аза талаантай, алдар солотой
Ажаһуухатнай болтогой
Шэнэ жэлээр! Шэнэ хараар!
Сагалганаар!

ЭДИР ДАНГИНА – 2010

Амар сайн, хүндэтэ арад зон!
Сагаан хараар! Сагалганаар!
Саяан үндэр уулатай,
Сарюун сабидар энгэртэй
Аха гэхэн холын
Амгалан арюун тоонтотойб.
Мүнөө мүндэлхэн сагаан түмэр
туулай жэлээр!
Таанадые амаршалагша Алима.
Ороходоо олзотой,
гарахадаа ганзагатай
Ута наһатай, удаан жаргалтай
һуухатнай болтогой!

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

БААТАР – 2010

2010

Эрхим хүндэтэ Буряад үзэгшэд!
Аха захатан!
Шэнээр гарахан, шэнэ жэлээр!
Үглөөнэй наран шэнги мандажа,
Үндэрэй сэсэг шэнги дэлгэржэ,
Хүсэ шадалаар тугэлдэр,
Хүн зондо туһатай,
Эрдэм бэлигтэй, эдэбхитэй,
Баяр сэнгэлтэй, элбэг-дэлбэг
Бурхан тэнгэридээ мүргэжэ,
Бууһан айлишадаа хүндэлжэ,
Бүгэдэнэй үрээлыень шагнажа,
Байдалаа түбхинуулжэ
нуугаарайгты!

ДАНГИНА – 2010

2010

Мэндэ амар!
Ээлжээтэ ерэнэн Сагаалгамнай
морилбол нютагтамнай.
Сагаан эдеегээ дэлгэжэ,
сэржэмээ үргэжэ
Сахюусан бурхандаа мүргэжэ
Үрээжэлтэй жэл орохыень
зальбараял!
Арюун гоохон дангина басагадта,
Шэнэ шударгы баатар хүбүүдтэ
Аза талаанай үртэнэ барюулнаб,
Шадал бэлигээр сэдъхлыень
баясуулнаб.
Уран бэлиг шадалаа
Үргэн таанадта харуулхань болтогой!

ГАЛСАННИМЫН ГАНДИГ

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

АРЮНА БУБЕЕВА

Сэлэнгын аймаг

ЧИМИТА ДОРЖИЕВА

Зэдын аймаг

ТҮМЭН-ЖАРГАЛ ПУТУНКЕЕВ

Ахын аймаг

ЭДИР ДАНГИНА – 2011

Амар сайн!
Амгалан мэндэ жаргалаа эдлэжэ,
Арад зонтойгоо
Цагаан сараа угтахамнай
болтогой!

Нэгэтэ нэгэ тоонтодо
12 жэлые ударидсан
Ама цагаан хулгана жэлдэ
Хоёр мянган нэгэн ондо,
Шэнын нэгэндэ,
Мүнхэ гээжэ бүлэдэ
Хөөрхэн, заахан басаган түрэжэ,
Хамагта ехэ баяр тохёолдобо.
Тас-няс хэлэтэй
Түргэн сайхан зугаатай
Зэдын гол нютагтай
Дээдэ Үчөөтэй тоонтотой
Буринхаан хормойдо

Уудам буудам буудалтай
Буурал цагаан үгөө, эмгээтэй
Бүмбэр-бүмбэр гүйдэлтэй
Бүхы Зэдээ цуурхулжэ
Тэрэ басаган Танай урда зогсоноб!
Дээдэ Үчөөтэй сургуульдаа
Дурбэдэхи ангида сурдаг
Мойло хара нюдэтэй
Улаан монсогор хасартай
Эрхэ бэрхэ Чимита гээшэб.
Ава эжыдээ тусалдаг.
Үгөө, эмгээгэй баясулдаг,
Номоо сайнаар үзэдэг,
Тайзан дээрэ хатардаг,
Үшөө тиигээд дууладаг,
Аличь тээшээ тэгш,
Одоол эдир дангина
Болохо би санаатайб!

ЭДИР БААТАР – 2011

Сагаан харамнай сарюун
дайдадамнай морилбо!
Алдар солын үрээлтэй,
Ажалша, малиша, ангууша зонтой,
Аршаан булагаараа сүршэн байдаг,
Аглаг үндэр хада уулануудтай,
Миниш баян Аха нютагни.
Аятай айлишад, буугыт гээжэ
Аялга дуугаараа угтан нуудаг.
Шадалаар шангахан, морин жээлтэй,
Шанартай хэбэртэй,
Түмэн-Жаргал бэээрээ байнаб.
Мууяа даража, баяраа үргээл!
Сагаан нараар! Сагаалганаар!

«ҮГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

БААТАР – 2011

*Мэндэ амар! Сагаан хараар!
19-дэхи жаранай сагаан түмэр
туулай 2011 ондо морилбо.*

*Угаа мэдэхэ хүн
Уһан дээрэ үрмэ тогтоодог.
Түүхэеэ һабагшалан, удхалан,
хөөрөө хадам һонирхолтой.
Байгал далай баабайтай,
Ангара мүрэн эжытэй,
Яһала түргэн бодолтой,
Харганада гэрэлтэһэн,
Элинсэгэйм түүхэ эхилһэн,
Хулинсагайм гарбал бүхэжээһэн,
Бугын дуугаар сууряатанан,
Зулгы сээсгүүдээр бадаран байһан
Сэлгээ Сэлэнгын Харгана нютагта*

*11-дэхи ангиин һурагша
Шиираг бүхэ бээтэй баатар
Жаргалай Ангарагби!
Уудам талын хүндэшэ буряад
занишалтай,*

*Дуу аялгатай сэлгээ Сэлэнгэдэ,
Харгы замуудай бэлиэр дээрэ
нэмжыһэн,*

*Харгана нютагтам заабол
хүрээжэ ерээрэйт!*

*Табан сээсэг шэнги арюун,
Талын уһан шэнги сарюун,
Түрэл хэлээ, түүхэ солоёо,
Ёһо заншалаа зүб мэдээд,
ябахамнай болтогой!*

ДАНГИНА – 2011

*Сэбэрхэн дангина түрөө хадаа
Сэдьхэл зүрхөө сэлмээд,
Сарюун буряад зоноо
Сагаан хараар амаршалнаб!
Танилсахамнай гү?
Хүхюун нютагаархид
Хүнэй хани нүхэд,
Нохой жэлдэ түрэхэн
хубитай байхаб.
Олон басагадай дунда
Одоол шадалаа туршахаб,
Сугларһан таанадаа хүхээхэб.*

*Тоонто газараар гэшхэлһээр
Талаан бэлигээ харуулжа
эхилэнхэйб.*

*Москва, Байкальск, Сочи,
Владивосток хотонуудаар
Нара зүг тойруулжа,
Нэгэтэшье бэиэ лауреат болоһон
Оксана гэжэ нэрэтэй,
Таатай хомор, зохид зантай,
Тангил басаган урдатнай!
Мэндээ!*

АНГАРАК ЧАГДУРОВ

Сэлэнгын аймаг

ОКСАНА ОЧИРОВА

Хяагтын аймаг

ИВАН КУЗНЕЦОВ

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

ЭДИР БААТАР – 2012

Амар сайн хүндэтэ нүхэд!
Та бүгэдэндэ 1-дэхи хургуулин зүгнөө
Халуун амар мэндээ!
Хүлэг морин эрдэнеэр
Солбон хараасгай мэтэ
Золтой таа бүгэдэниие
Золгохоо ерээб,
Сагаа харын мэндые хүргэжэ ерээб.
Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Түрэнгэн гарахан тоонтомни
Түрэл хэлэ, дайдамни
Улаан-Үдэ болоно.
Сагаан нара буужа,
Сагаалгамнай эхилбэ.
Хүндэтэ айлшад таанадаа
Хүлээн угтан байнабди.
Арад зомни амаршалнаб таанадаа
Сэдьхэлэй гүннөө
Эрдэм бэлиг буянтай,
Элүүр солбон бээтэй.
Ванечкой зовут меня
Все родные и друзья.
А фамилия моя
Очень известная
Кузнецов Ванюша я
Поддержите вы меня!

ЭДИР ДАНГИНА – 2012

*Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Ягаан сэсэгүүдые ургуулхан,
Ярууна хатан эжытэй,
Зоной үзэг бэшэгтэй,
Зандан жуу шүтөөнтэй,
Элдин дэлгэр Бурядайнгаа
Эльгэн дээрэ нэмжсүйн,
Эгэтын Адаг тоонтотой,
Хун шубуун гарбалтай,
Хүхэ модон сэргэтэй,
Хори-буряад угтай,
Ухаан бэлиг түгэлдэр,
Найман сагаан мэнгэтэй,
Зан абари найтай,
Зоной магтаалда хүртэдэг,
Хорогүй, хонгорхон, найрхуу,
Могой жэлтэй.
Халуун зүрхэндөө энхэргэн
Хайрата Елена эжытэйб.
Альган дээрээ үргэлэн
Ашата Эдик эсэгэтэйб.
Дээшэлэн намай үргэлэн
Дорюун Гэсэр ахатайб.
Банзарон Эдигэй одхон
Лера басаган гээшэб.
Татьяна Гергесова шэнгээр,
Хатардаг болохо ханаатайб.
Рабдан Банзаронай нэрэмжэтэ
Россидэш, Америкэдэш суутай
Эгэтын-Адагай хургуулин
4-дэхи ангида хурадаг,
Табанууд дээгүүр табардаг,
Тон бэрхэ хурагиаб.
Угаа уһанда хаянгүй,
Гарбалаа газарта булангүй
Гушаад хотоноо
Дэлхэй дээгүүр сурхуулха
Урдаа табиһан зоригтойб!*

ВАЛЕРИЯ БАНЗАРОН

Яруунын аймаг

ПАВЕЛ ЦЫРЕМПИЛОВ

Хурамхаанай аймаг

БААТАР – 2012

Арюун сагаан нараар!
Сагаалганаар!
Амаршалнаб таанадаа, арад зон.
Тэнгэридэ байртай, шанга дуутай
Луу жэлнэй хүрэжэ ерэбэ.
Зориг хүсэтэй баатарнуудай
мүрьсөөндэ хабаадахаяа байһан
Павел Цыремпилов бэлиг шадабарияа
харуулхаяа эндэ ерээд байнаб!

Хонгор Хурамхаан аймаг минии
хоёрдохи тоонто (Захааминда
түрэнхэн) болоно.
Эндэмнай найхан сэдхэлтэй,
урагшаа ханаатай, гүнзэги
ухаатай

Шуумар бэрхэ арад зон ажаһуудаг.
Хазагар хуряахай, хадамай гэдэг.
Тиимэнээ Хурамхаан нютагта дурлажа,
Таанадаа уринаб!
Аршаан булагтань амархат,
Агаарай сэбэрээр амилхат,
Тогоотой архяар угтахабди,
Амтатай буузаар хүндэлхэбди.
Юрын зоноо сагаан хадагаар золгожо,
Үрээл, сагаан эдэгээ дэлгээ,
Юртэмсын юэн жаргалаар
Юэн эрдэнээр сагаалай!

ДАНГИНА – 2012

Амар мэнди!
Даглаг Ахын амар мэнди!
(ноёд хэлэн дээрэ амаршалга)
Хүхэ номин огторгой тулаха
уулануудһаа,
Эмтэй, домтой аришаануудһаа
мүндэлһэн
Аха нютагай хонгоодор угтай,
Нохой жэлтэй,
Аюшеев Семёной гэр бүлын
дангина басаган Лена.
Хүндэтэ таанадаа сагаан
һараар амаршалаад,
Гараһан луу жэлдэ,
Буряад оронойм арад зон
Амгалан, элүүр энхэ
Зол жаргал эдлэжэ ябахыетнай үреэнэб.
Абай Гэсэрэй нангин бууса гэжэ
алдаршаһан,
Аха нютагнай Буряад һайхан орон
дотороо
Булга халюугаараа, алта мүнгөөрөө,
Хүндэмүүшэ арад зоноороо
суурхадаг юм.
Үзэсхэлэнтэ һайхан хада уулануудтай,
Мүнхэ һарьдаг мундаргынгаа
доогуур жэрьдэг.
Мянга түмэн гол горход, хүүюурнүүд
Хадын хабшал соо, габшагай солбон
урдан буужа,
Шэхэнэй шэмэг,
нюдэнэй хужар болодог.
Хүндэтэ аха дүүнэр, үетэн нүхэд,
буурал хүгшэд!
Аха тоонтым буусануудта
амархаа айлшалжа буугыт гэжэ,
Урин, доро дохиноб!

ЕЛЕНА АЮШЕЕВА

Ахын аймаг

НАДЕЖДА ШАГДУРОВА

Ахын аймаг

ТУГУТ РАДНАЕВ

Хурамхаанай аймаг

ЭДИР ДАНГИНА – 2013

Амар сайн, сарюун буряад арадни!
Саяан үндэр уулахаа,
Саһан малгайта мундаргануудһаа,
Сахилзан байһан Аха нютагһаа
Амар мэндээ!

Сагаан һараар! Сагаалганаар!
Дуулана гүт, нүхэд?
Дуулим манай Аха нютагай
Дууран нэмжыһэн байгаалимнай
Дуулан, хүхин Сагаан
һараяа угтахые

Анхарагты, айлиаад
Ашата нэрэеэ дээрэ үргэһэн,
Арад олон зоноймной
Ажалай урма сахихые
Алдар сольень магтанаб.
Харыт, нүхэд
Халуун абьяас шэмэтэй,
Хатуу хизаар алдартай,

Шэдитэ аршаан булагуудтай,
Хадата Аха тоонтодомнай
Айлиаар буугыт, уринаб.
Жэнхэни Буряад заншалаар
Зэргэлэн ёохор наадаяа татахабди.
Сэдьхэлэй ханаан, сугтаа
Сагаалаад танаа табихабди.
Аялга һайхан дуутай,
Аялдар зөөлэн зантай,
Хатархадаа уянхан,
Эрдэм номдоо абьяастай
Надежда Дангина таанадаа
Амаршалха золтойб.
Арга шадал хабатайхан,
Толгойдоо согтойхон,
Зүрхэндөө зүнтэйхэн,
Сэдьхэлдээ шэдитэйхэн,
Сэсэглэн халбаран,
Гуухамнай болтогой!

ЭДИР БААТАР – 2013

Сагаан һараар! Сагаалганаар!
Арад түмэн, аха дүүнэр
Амар мэндээ!
Аршаан булагуудаар элбэг,
Ара тайгаар суурханхай,
Амгалан тэнюун Хурамхаанда
Айлиаар ерэхыетнай уринаб!
Юһэн наһатай, бар хүсэтэй,
Ангар галзууд угтай,
Тугут хүбүүн гээшэб.
Сагаан эдэгээ дэлгээд,
Сагаан ханаатай, сагаан харгытай
Ябахамнай болтогой!

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

БААТАР – 2013

2013

Баян дэлгэр түүхэтэй
Түүрээн ерээл Сагаалгамнай.
Сагаан хараар! Сагаалганаар!
Номин солгёо Худан голтой,
Ногоон зөөлэн дэрэтэй,
Олон харгын бэлиэр дээрэ
Одон шэнгээр бадаржа,
Алас холын айлиадые
Амар мэндээр угтагша,
Улад зоной хоймор
Могсохоон нютагни найхан даа.
Хүлөө дүрөөдэ, гараа ганзагада хүргэн,
Этигэл дүүрэн эришэ абаж,
Заяатайхан энэ үдэрөө
Алхан жэсгдээр, дүүлин ябаналби.
Ухаан бодолоо хурсадхан

Олон тоото Бүхыроссиин, республикын,
аймагайнгаа олимпиадануудта хабаадажа,
республиканска «Зарница» нааданда шан-
гай нуурида гаража,

Хүнгэн атлетикэ, баскетбол, волейбол
эдэбхитэйгээр наадажа, аймагайнгаа эр-
хим хүнүүдэй тоодо орооб.

Уран бэлигээ энхэргэн зондоо хүргэжэ,
Буряадай «Дүрбэн тэнгэри», «Буряадай
шэдитэ нюуса» гэхэн конкурсануудта ила-
жа, «Улзы жаргал» ансамблингаа зэргэдэ,
Соёлой ниислэл Санкт-Петербург хотодо
Уласхоорондын фестивалиин лауреат боло-
жо, Болгари гүрэндэ бүхы дэлхэйн чемпио-
надта хабаадаха эрхэдэ хүртэһэндөө эгээл
ехээр омогорхоноб!

Гарасаяа, эгээн баяр баясхалангаар!
Сэдыхэлэй, тэнгэрийн уужам дайдаар
Зүрхэёо түмэн бодолоор дүүргэжэ,
Түмэн олон жэлдэ жарган ябахамнай
болтогой! Сагаан хараар! Сагаалганаар!

ШИРАП ОЧИРЖАПОВ

Хэжэнгын аймаг

НАМЖИЛМА САНЖИЕВА

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

БАТОР РИНЧИНОВ

Ахын аймаг

ДАНГИНА – 2013

Эршээгүйхэн далишем
Эршэдүүлэн дэлээжэ,
Зонхой дунда дуулгажа,
Золой жолоо барюулаа.
Түрэл найхан нургуулим
Буряад лицей-интернат юм.
Хуасай угай, хоёр хара мэнгэтэй
Гахай жэлдэ түрэнхэн
Шираб Жалсанай Жаргалай
Ууган басаган Намжилма болоноб.
Гушан гурбан гулбайн,
Гурбан ехэ Яруунын
Эгээл нэгэнийнх болодог,
Тэгшэ, амгалан байдалтай
Улхасаа нютагтаа уринабди.
Эхэ оромнай,
Жэлхээ жэлдэ жаргалтай байг лэ.
Ашата гүрэмнэй,
Алдарта хэрэгүүдээрээ суурхаг лэ!

ЭДИР БААТАР – 2014

Амар мэндэ! Сэбэр найхан Сагаан нараар!
Алдар солын үрээлтэй
Ажалша, малиша, ангууша арад зон
Аршаан булагаар сүршэдэг,
Манай баян Аха нютаг.
Би бишыхан буряадби,
Буряад ороной хүбүүнби.
Эжы абын гурбан хүүгэдэй
Дундахы, нохой жэлтэй,
Найман наһатай,
Сэсэн ухаатай, хурса хэлтэй,
Тон бэрхэ хүбүүнийн
Батор Ринчинов бэээрээ зогсоноб.
Гаража ерэнхэн морин жэлдэ
Буянтай, хэшээгтэй ябахатнай болтогой!

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ»

ЭДИР ДАНГИНА – 2014

Амар сайн, хүндэтэ нютагаархид!
Цагаан нараар!

Цагаалганаар!

Баян дэлгэр Буряад орондоо,
Баян баабайн альган дээрэ,
Гэгээтэй нютагайнгаа талын
хүгджэм соогуур,
Түмэн цагаан бичэн джэлдэ,
Фёдорын Бавасаны гэр бүлдэ,
Одхон басаганинь түрөө бэлэйв.
Мүнхэ аялга, хүгджэмдэ,
дуунда дуратайб,

Башиар бага насатайв.
Хэдыв гэвэл – Юсэн настайв.
Уян нугархай бээтэй,
Сар шэнги цагаан шарайтай,
Наран шэнги дулаахан
энеэдэ зугаатай,
Эджы авын эрхэ басаган
Номина Шагжиева
танай урда зогсонов.

Зэдэ нютагаа магтан байхадаа
Бүгэдые уринаб Гэгээтэй
нютагтаа.

Баячлиг сайхан хамаг шэмэг
Баярлан байдж харуулхаб
таанадтаа.

Хүхэ модон морин жэлээр
Үнэн зүрхноос амарчилнаб.
Хатарча зээрдэ морин джэлдэ
Харгытнай ходо арюун байг лэ.
Аджалша бэрхэ моридтол
Амджалтатай
ябахыетнай хүсэнэв!

НОМИНА САНЖИЕВА

Зэдын аймаг

СПАСОВ МИХАИЛ

Усть-Ордын автономито тойрог

БААТАР – 2014

*Амар мэндээ, арад зон!
Амар мэндэ, Шэнэ жэл!
Сагаан нараар!*

*Сагаалганаар!
Энэ гаража ерэнэн морин жэлдэ
Сээжэ дүүрэн сэнгүү,
Сэдьхэл дүүрэн золтой ябаарайт,
Дуу домогтой,
зугаа найртай ябаарайт.*

*Жэргэмэлэй дууе шагнажа,
Жаргажа ябаарайт талада.
Булжамуурай дууе шагнажа,
Баясажа ябаарайт таладаа.
Хүнэй үндэнэн газар дээгүүр,
Модоной үндэнэн*

*газар доогуур гэжэ
Баабайм намдаа захяа юм.
Би хадаа Усть-Ордын аймагай,
Боохон нютагай,
Дальневосточно гүрэнэй,
соёлой академин I-дэхи шатын
оюутан Михаил Спасов гээшэб.
(Уг гарбалаа тоолоно).
Мориндо нуудалтай,
барилдаанда шадамар,
Хатар нааданда дуратай,
Хонгёо найхан хоолойтой,
Сагаан нарын хайндэрөөр
Буряад зондоо шэмэг болгон
Энээхэн дуугаа дуулахам...*

ДАНГИНА – 2014

Амар мэндэ, бэлигтэй манай
 Буряад республикын арад зон!
 Арадайм алтан түүхэ
 Аялга дуунай сурьян соо,
 Аяар холын дурдалга
 Ардаг моридойнь турьяан соо.
 Аса бүхэтэй алтарганамнай,
 Арад түмэнэймнэй жэшиээ болоо,
 «Алтаргана» найхан наадамнай,
 Угсаата арадаймнай эблэлэй
 Гүр хүлдэнь болонхой.

Бэлиг талаантай,
 Бүгэдэ буряад зоной,
 Ээлжээтэ баяр наадатай,
 Үргэн дэлисэтэй «Алтарганада»
 хабаадагшадта
 Эхэ буряад оронойнгоо зонһоо
 Халуун мэндые хүргэн,
 хүсэн байгша
 Дорюухан, сагаан сэдхэлтэй
 Буряадай түлөөлэгшэ
 Арюна басаган урдатнай зогсоноб.

Эзэн Шэнгэс хаанай,
 Эжынь тоонто болохо,
 Баргажан түхэм –
 минии түрэнһэн нютаг.
 Байгал далай, Бархан уула,
 Ойхон баабай,
 Саһата Саяан
 уулын мундарганууд,
 Зүүн зүгэй зониие
 Зуугаад жэлнүүд соо
 аришалжа байдаг.
 Зандан Жуу бурхамнай,
 Энэ дэлхэйн ухаан бодолой,

Эрьехэ наранай толондол,
 Этигэлэй хамбамнай.
 Үнэр байдал,
 Үри хүүгэдые үршөөдэг,
 Элирэн тодорһон,
 Янжима бурхамнай –
 Эдэ бүгэдэ манай буряад
 зоной гүр хүлдэмнай.

Зүрхэн соогоо тахижа,
 Зүүдэн соогоо дуудажа,
 Зориг хүсэ нэмээдэг –
 Манай нангин шүтөөнүүд.

АРЮНА АНГАБАЕВА

Хурамхаанай аймаг

АЮР СОСОРОВ

Зэдын аймаг

ЭДИР БААТАР – 2015

Баян баабайн оройгоос,
Яргайта уулын увэроос,
Цагаатай сайхан нютагаас
Цагаан сарын амар мэндээ!
Улаан сахюусатай,
Үнчин мантагар овоотой.
Урагишаа санаатай,
Долоохон настай
Ава эджын Аюр хүбүүн гээчив!
Зэдэ сайхан тоонтодоо,
Заахан Цагаатай нютагтаа
Таанадыгаа уринаб даа.
Томы концерт-наада харуулхав,
Тад, няд хатархав,
Хонгёо дуугаа дуулахав
Аягүй ехээр гайхуулхав,
Байгьт даа, харахат даа,
Буряадайнгаа суутай артист болохоб даа!
Хамаг бэлиг чадалаа харуулхав,
Дэмы энэ мұрысөөндэ ерээгүйв,
Дишлэхэл санаатайв.
Энэ тайзан дээрэ гараав.
Гран-при үгөөгүй хадатнай,
Үшөө буцадж ерэхэв!

ЭДИР ДАНГИНА – 2015

2015

*Амар сайн, хүндэтэ айлшад!
Сэлмэг сэнхир огторгой,
Саһа бордоһоёо хуряажа,
Сагай һайниие уряалмаар
Сагаалган ерэбэ!
Буурал тэнюун дайдамнай,
Буян хэшэгээ үршөөжэ,
Буужа ерэбэл хонин жэлнэй.
Түрэхэн минии тоонто
Аршаан булаг уһатай,
Алхана уула эсэгэтэй,
Онон мүрэн эхэтэй,
Баян сагаан Агамни.
Эдирхэн наһанайм нүхэдүүд
Уринаб таанадаа Хангилаа.
Түрэл буряад хэлээ,
Түрэхэн тоонто нютагаа,
Мартангүй ябая.
Аба эжынгээ заншалаар
Ая санзайгаа ууюулая.
Сагаан эдээ үргээ
Сэнхир хадагаа дэлгээжэ,
Сэдьхэлэй һайханаар үрээ!
Бээтнэй бэхи,
Хэшэгтнэй ехэ
Буянтай, бурхантай
Ажана тэнюун һуухатнай болтогой!*

АЛИНА ЦОКТОЕВА

Агын автономито тойрог

БАИР ЦЫПЫЛОВ

Усть-Ордын автономито тойрог

БААТАР – 2015

Амар мэндэ, хүндэтэ нүхэдүүд!

Сагаан хараар! Сагаалганаар!

Шуран, шамбай баатарнуудай

мүрүсөөндэ

Үргэн хайхан нютагһаа,

Баян элбэг дайдаһаа

Халуун амар мэндээ!

Үльгэр домогуудаар баян

Оһын голой Эрхэдэй тоонтой

Арбан юһэн наһатай

Аяар холо Ага нютагһаа

уг гарбалтай

(Уг гарбалаа тоолоно).

Батын хүбүүн Баир гээшэб.

Хүн боложо мүндэлһэн

Туулгатайхан, томоотойхон,

Ажсал хүдэлмэриһөө айдагүй,

Олон найдалтай нүхэдүүдтэй,

Баатар хүбүүн гээшэб.

Буужа ерэн жэлээр амаршалнаб!

Сагаалгамнай мандаг лэ!

Сагнай хайжараг лэ!

Һанаһанаа бүтээжэ,

Һарбайһанаа хүргээжэ,

Арад зон булта,

Амгалан тайбан нуухатнай ялай!

ДАНГИНА – 2015

Амар сайн!
Хүхэ мүнхэ тэнгэрийн
Хүбүүд, басагад
Хүрһэтэ алтан дэлхэй дээрэ
Хүмүүни наһа эдлэжэ,
Наруули, хадалиг дайдаараа
Намжаа түбхинэһэн арадни
Урайни ехэ найраараа
Сагаан һараар амаршалнаб!
Нармай сэнхир Ярууна,
Найман тахилаа табинхай.
Унаһан, түрэхэн Улхасам,
Уулынгаа оройгоор манаран,
Буурай холын сагуудһаа
Буряадхан угни удхатай.
Хун шубуун гарбални
Хорёодой Мэргэн гарбални
Сагаангуудни үндэр заяатай.
(Уг гарбалаа тоолоно).
Ёндоной одхон үри
Оюун-гэрэл эрдэни
Оюна хүүхэн гээшэ биш.
Бар жэлтэй, хоёр хара мэнгэтэй
Бурин түгэс, дүрбэн тэгшэ
хүмүүжэлтэй
Аба эжын алтан һургаал хүндэлнэб.
Үндэхэтэнэй нэгэдэхн хургуулида
Эрдэм ном худалналби.
Сарюун үрээл арад зондоо хүргэнэб,
Солбоной туяатай
Сагаалганаар золгожо,
Гараха наранда түрүүлжэ,
Орохо наранда хүсэгдэнгүй
Хэтэ сагтаа буянтай
Хэрэгүүдые бүтээжэ
ябахатнай болтогой!

ОЮНА ЦЫДЕНОВА

1-хи лицей-интернат, Улаан-Үдэ хото

Урид хэлэгдэхэ үгэ	1	Екатерина Цыденова, Дангина – 2003	27
Лариса Будожопова, Дангина – 1990	2	Аюша Аюшеев, Эдир Баатар – 2004	27
Золто Аюров, Эдир Гэсэр – 1993	3	Арюна Данзанова, эдир Дангина – 2004	28
Екатерина Бадмаева, Дангина – 1993	3	Содном Цыренов, Баатар – 2004	28
Баир Цыденов, Гэсэр – 1994	4	Дулма Сунрапова, Дангина – 2004	29
ГунсымаТудупова, Дангина – 1994	5	Зоригто Цыденов, Эдир Баатар – 2005	29
Вера Соктоева, Дангина – 1996	6	Анастасия Занаева, Эдир Дангина – 2005	30
Буянто Биликтуев, Эдир Баатар – 1997, Баатар – 2000	6	Аюша Санжиев, Баатар – 2005	30
Елена Занданова, Эдир Дангина – 1997	7	Арюна Аюшеева, Дангина – 2005	31
Саян Будаев, Баатар – 1997	8	Радна Тудупов, Эдир Баатар – 2006	31
Сэсэг Дашинамжилова, Дангина – 1997	8	Намжилма Санжиева, Эдир Дангина – 2006	32
Борис Аюшеев, Эдир Баатар – 1998	9	Булат Очиров, Баатар – 2006	32
Эржена Биликтуева, Эдир Дангина – 1998	10	Валентина Сайбанова, Дангина – 2006	33
Дашинима Жамцуев, Баатар – 1998	11	Максар Содбоев, Эдир Баатар – 2007	34
Надежда Мунконова, Дангина – 1998	12	Эржена Санжитова, Эдир Дангина – 2007	34
Туяна Монтоева, Дангина – 1998	13	Алдар Дашиев, Баатар – 2007	35
Булат Санжиев, Эдир Баатар – 1999, Баатар – 2008	14	Елена Шагдурова, Дангина – 2007	35
Надежда Бадмаева, Эдир Дангина – 1999	15	Базар Ухинов, Эдир Баатар – 2008	36
Алёна Данжалова, Дангина – 1999	15	Адисо Содномова, Эдир Дангина – 2008	36
Цырен Цыренов, Баатар – 1999	16	Цыцыгма Цырендондокова, Дангина – 2008	37
Дмитрий Занданов, Эдир Баатар – 2000	17	Амгалан Ринчинов, Эдир Баатар – 2009	37
Имин Цыдендамбаева, Эдир Дангина – 2000	18	Виктория Диянова, Эдир Дангина – 2009	38
Дарима Цырендондопова, Дангина – 2000	19	Чингис Дашицыренов, Баатар – 2009	39
Дондок Ешеев, Эдир Баатар – 2001	19	Денис Хихаев, Эдир Баатар – 2010	40
Ольга Будаева, Эдир Дангина – 2001	20	Алима Готовын, Эдир Дангина – 2010	40
Саян Бальжиев, Баатар – 2001	20	Галсаннимын Гандиг, Баатар – 2010	41
Оюна Пархаева, Дангина – 2001	21	Арюна Бубеева, Дангина – 2010	41
Саяна Дашанимаева, Эдир Дангина – 2002	21	Чимита Доржиева, Эдир Дангина – 2011	42
Батор Касьянов, Эдир Баатар – 2002	22	Түмэн – Жаргал Путункеев, Эдир Баатар – 2011	42
Борис Аюшеев, Баатар – 2002	23	Ангараг Чагдунов, Баатар – 2011	43
Маргарита Хадагаева, Дангина – 2002	23	Оксана Очирова, Дангина – 2011	43
Владимир Очиров, Эдир Баатар – 2003	24	Иван Кузнецов, Эдир Баатар – 2012	44
Инна Цырендоржиева, Эдир Дангина – 2003, Дангина – 2009	25	Валерия Банзарон, Эдир Дангина – 2012	45
Баир Цыцыков, Баатар – 2003	26	Павел Цыремпилов, Баатар – 2012	46
		Елена Аюшеева, Дангина – 2012	47

Надежда Шагдурова, Эдир Дангина – 2013	48
Тугут Раднаев, Эдир Баатар – 2013	48
Ширап Очиржапов, Баатар – 2013	49
Намжилма Санжиева, Дангина – 2013	50
Батор Ринчинов, Эдир Баатар – 2014	50
Номина Санжиева, Эдир Дангина – 2014	51

Михаил Спасов, Баатар – 2014	52
Арюна Ангабаева, Дангина – 2014	53
Аюр Сосоров, Эдир Баатар – 2015	54
Алина Цоктоева, Эдир Дангина – 2015	55
Баир Цыпылов, Баатар – 2015	56
Оюна Цыденова, Дангина – 2015	57

УДК 89+347.26

ББК 84 (2 РОС=Буря) - 5 бу+85.77.кр

У 24

**«Буряад хэлэ Буряад Уласта сахин хүгжөөхэ» гэхэн Буряад Уласай гүрэнэй программын хэмжээндэ
Буряадай Уласай Соёлой яаманай мүнгэн сангай дэмжэлгээр энэ ном хэблэгдэбэ.**

**Книга издана при финансовой поддержке Министерства культуры Республики Бурятия
в рамках реализации Государственной программы Республики Бурятия
"Сохранение и развитие бурятского языка в Республике Бурятия".**

«УГ ГАРБАЛАА САХИЯ». Возродим свою родословную. – Улаан-Үдэ, 2015. – 60 с.

У 24

Сагаан нарын найндэрэй үедэ «Баатар. Дангина» харалга – мурьсөөндэ Буряад ороной аймаг бүхэнһөө, Агын, Усть-Ордын автономито тойрогуудһаа хабаадаһан эрхим басагад хүбүүдэй орон нутагаа магтан түүрээһэн, ёһо заншалуудтай танилсуулһан, буряад хэлэсэ хүгжөөн баярлуулһан үгэнүүд, үрэлнүүд, амаршалганууд энэ ном соо ороно.

УДК 89+347.26

ББК 84 (2 РОС=Буря) - 5 бу+85.77.кр

Стихотворные тексты выступлений на конкурсах "Баатар. Дангина" записаны с видеозаписей разных лет
из архива Республиканского центра народного творчества

Использованы фотографии из личного архива участников,
архива РЦНТ, *Вл. Матвиевского*

Буряад Уласай соёлой яаман
Арадай уран бүтээлэй уласай туб
Тел. 45-56-40, e-mail: rcntbur@mail.ru, сайт: байкалфолк.рф

ISBN: 978-5-91407-136-0

9 785914 071360

Ответственный за выпуск
Ж.А. Архинчеева, директор РЦНТ
Редактор *В.Ц. Дашиинимаева*
Составитель *А.А. Малатхаева*

Отпечатано в ПАО «Республиканская типография»
Заказ №4804. Тираж 400 экз.

7+